

MØTEDOKUMENTER

Forskningsutvalget

6.05.2020

UNIVERSITETET I BERGEN

**Forsknings- og innovasjonsavdelingen
April 2020**

Universitetets forskningsutvalg

Tirsdag 6. mai. 2020

Kl. 12:30 – 15:00

Digitalt møte

Saksliste – utkast

- I. Godkjenning av innkalling og saksliste**
- II. Referat fra møte 24. mars 2020**
- III. Saker**

Nr	Sak
FU 13/20	UiB og Kina Saksforelegg. Innledning v/viserektor Annelin Eriksen
FU 14/20	ERC Muntlig presentasjon.
FU 15/20	Publikasjonstall 2019 Presentasjon v/ Biblioteksdirektør Maria Carme Torras Calvo
FU 16/20	Ph.d.-utdanningsmelding 2019 Saksforelegg.Fakultetenes meldinger. Drøfting
FU 17/20	Revisjon av Forskrift for graden doctor philosophiae ved Universitetet i Bergen Saksforelegg. Vedlegg, Veiledning.
FU 18/20	Kombinert utlysning av førsteamanuensis og professor Saksforelegg
FU 19/20	Friends of the ERC Vedlegg. Orientering

Orientering 3	Handlingsplan for forskerutdanning Orientering, Vedlegg
Orientering 4	Norhed Muntlig orientering
Orientering 5	Brusselkontoret Muntlig orientering
Orientering 6	Nasjonale referansegrupper Muntlig orientering
Eventuelt	

Universitetets forskningsutvalg

Møte 24. mars 2020

12:30 – 15:00

Møte var digitalt og ble holdt i Teams

Referat - utkast

Til stede: Margareth Hagen, Anne Beate Mausest, Anne Marie Frøseth, Anne Marit Blokhus, Marit Bakke, Gro Mjeldheim Sandal, Ragnhild Louise Muriaas, Anne Helen Mydland, Aino Hosia, Eirik Bratland.

Forfall: Andreas Trohjell

Fra Administrasjonen: Benedicte Løseth, Birgit Falch, Bjørn Einar Aas, Are Straume, Yngve Brynjulfsen, Kristin E. Kjode, Kristin Svartveit, Hans Egil Offerdal, Bjug Bøyum, Maria H.M. Dolve, Hanne Widnes Gravermoen

I. Godkjenning av innkalling og saksliste Innkalling og saksliste ble godkjent.

II. Referat fra møte 26. januar ble godkjent Referatet ble vedtatt uten innsigelser.

III. Saker

Det ble meldt tre saker til eventuelt: Utlysinger, Koronaforskning og Utsendt rapporteringsforespørsel.

FU 9/20	Handlingsplan for samarbeid med Kina- løypemelding Saksforelegg og vedlegg var utsendt med sakslisten. Prorektor innledet til saken. Avdelingsdirektør Benedicte Løseth redegjorde kort for bakgrunn og prosess. Handlingsplanen skal jevnlig være tema i Utdanningsutvalget og i Forskningsutvalget, og fortløpende oppdateringer vil gjøres i forbindelse med dette. Alle fakultet og administrative sentralavdelinger var i forkant bedt om å avgi uttalelse om virksomhet knyttet til planen. Det la grunnlag for saksforelegget som var lagt frem. I tillegg ledet viserektor Annelin Eriksen en arbeidsgruppe med professorene Camilla Brautaset (HF), Nils Gunnar Kvamstø (MN) og Bjørnar Borvik (JUS) som også ga innspill. Utvalget pekte på at saksforelegget burde ha vært mer tydelig på hva man skulle ta stilling til og at de økonomiske aspektene ikke var tilstrekkelig berørt. Utvalget fant derfor ikke grunnlag for å ta stilling til de nye tiltakene som ble lansert. Utvalget tok det fremlagte saksforelegget til orientering som en statusrapport for virksomheten knyttet til Handlingsplanen, og pekte på at saken ga en god fremstilling av aktiviteten på UiB. og var et godt grunnlag for det videre arbeidet for samarbeid med kinesiske forskningsinstitusjoner. Utvalget mente det vil være behov for å se de foreslåtte tiltakene i lys av universitetets helhetlige budsjettsituasjon. Sekretariatet tar innspillene til orientering og saken vil bli tatt opp igjen på neste FU møte for en grundigere behandling.
----------------	---

	Utvalget og berømmet Kompetanseutvalget for Kina for sitt arbeid med dokumentet «Samarbeid med kinesiske institusjoner –kontekst og refleksjoner»
FU 10/20	ERC Prorektor Margareth Hagen innledet. Utvalget ble vist en presentasjon som oppsummerte arbeidet på fakultetene med å sette måltall og mobilisere kandidater. Presentasjon finnes her. Det ble besluttet at fakultetene skal arbeide videre med fakultetsvise måltall til neste FU, samt se nærmere på interne mønstre for å mobilisere vitenskapelig personell til å søke ERC.
FU 11/20	Handlingsplan for forskerutdanning Saksforelegg og vedlegg var utsendt med sakslisten. Utvalget ga konkrete innspill til tekst og struktur i det fremlagt forslaget som var utarbeidet av arbeidsgruppen. FIA arbeider videre med innspillene og endelig forslag blir lagt frem for utvalget på høringsrunde før saken legges frem for behandling i Universitetsstyret i mai.
FU12	Revisjon av forskrift for dr.philos. – prosess Saksforelegg var utsendt med sakslisten. Dr.philos.-forskriften er moden for revisjon, slik at den kommer mer i samsvar med den nye ph.d.-forskriften som trådte i kraft i 2019. Dr.philos. graden skal fortsatt være en ikke-veiledet avhandling med ekstra høye krav til vitenskapelig kvalitet. I første fase vil FIA ha kontakt med fakultetenes ph.d. rådgivere med sikte på utarbeidelse av et høringsutkast til ny revisjon. Høringsutkast vil lagt frem for Forskningsutvalget før det blir sendt fakultetene for uttalelse. Et endelig forslag til forskrift legges frem for utvalget før endelige behandling i Universitetsstyret.
O-sak 1/20	Orientering SFF En orientering med fremdriftsplan var sendt ut med sakslisten. FIA arbeider med å gjøre prosessen digital, og vil komme tilbake med informasjon på et senere tidspunkt.
O-sak 2/20	Høringsuttalelse Strategi NFR UiBs høringssvar var utsendt med sakslisten
Eventuelt	Utlysningen av vitenskapelige stillinger. Spørsmålet om utlysninger tas opp i mai-møtet. Utspørring FIA hadde sendt ut en forespørsel til prodekanene om koronakrisens konsekvenser for den eksternt finansierte forskningen. Prodekanene pekte på at det bare er foreløpige tilbakemeldinger og det er behov for mer tid til å kartlegge og se konkrete følger av krisen mht til endringer i tidsplan, gjennomføring og utforming av tiltak. Temaet tas opp i eget møte med prodekanene. Koronaforskning: Spørsmål om søknader til NFRs koronautlysning tas opp senere.

Utvalg:	Forskningsutvalget	
FU-sak:	13/20	
Møtedato:	6.05.20	

UiB og Kina

Innledning

I møte 12 april 2018 vedtok universitetsstyret en handlingsplan for økt samarbeid med kinesiske institusjoner, for å styrke UiB på forskning, undervisning, innovasjon og formidling av høy kvalitet. Målet er at UiB skal være 1) ledende i Norge på forskningssamarbeid med Kina, 2) ha et ledende utdannings- og utvekslingstilbud med Kina, 3) være en ettertraktet kompetanseinstitusjon på Kina og 4) bidra til kunnskapsbasert samfunnsutvikling, god formidling og dialog om Kina.

Det fremgår av planen at den bli vurdert og oppdatert årlig i Forskningsutvalget og Utdanningsutvalget.

I brev fra Forsknings- og innovasjonsavdelingen av 7. desember 2019, ble det bedt om en kort tilbakemelding fra faglige- og administrative enheter som er, direkte eller indirekte, involvert i arbeidet med oppfyllelsen av mål og delmål i handlingsplanen. Dette gjaldt særlige følgende forhold:

- status for enhetens aktiviteter knyttet til samarbeid med Kina
- nye initiativ vedr. samarbeid med Kina siden 2018
- utvidelse av eksisterende (pre- 2018) samarbeid og/eller store initiativ
- egne planer for satsinger i den resterende perioden av handlingsplanen (2020-2022)
- summarisk vurdering av planens virkeområde og effekt.

Forskningsutvalget blir i denne saken orientert om status for samarbeidet med Kina samt om endringer og justeringer som kan være aktuelle i tilknytning til UiBs Handlingsplan UiB og Kina.

Status for samarbeidet med Kina

Stor bredde

UiB har utviklet stor bredde i partnerskap med kinesiske institusjoner i perioden siden handlingsplanen ble vedtatt, og samarbeidet omfatter publiseringsaktivitet, der enkelte fakultet (HF, PSYK) har en økning i antall sampublikasjoner, en markert økning av nye samarbeidsavtaler om forskning med viktige toppuniversiteter i Kina og flere nye utvekslingsavtaler for studenter. For å sikre en god og tettere faglig forankring i det videre arbeidet vil Kinasamarbeidet være jevnlig tema i både Utdanningsutvalget og i Forskningsutvalget. I arbeidet med å gi en status til styret om samarbeid med FoU-institusjoner i Kina har samtlige fakulteter bidratt og sendt skriftlige innspill om forventinger og behov i det videre arbeidet med handlingsplanen for Kina. Disse innspillene er innarbeidet i saksfremstillingen. Fakultetene har ulikt engasjement og aktiviteter knyttet til Kina og flere fakultet har pekt på behovet for flere dedikerte ressurser, bedre koordinering og langsiktig forutsigbarhet i UiB sin satsing på Kina.

Forskning

Fakultetene har god faglig bredde i samarbeidet med Kina og de ser aktivitet i form av bl.a. eksterntfinansierte prosjekt, sampublikasjoner, gjesteopphold, og nye samarbeidsinitiativ/MoUer. Det blir imidlertid påpekt at det tar lang tid å bygge opp samarbeid om forskning.

UiB har lyktes med å stimulere til eksterntfinansiering av forskningsprosjekter med kinesiske partnere ved å avsette egne såkornsmidler, slik det er nedfelt i planen. Høsten 2019 ble det tildelt nærmere NOK 600 000,- til nye prosjekter. I løpet av våren/sommeren 2020 blir det opprettet professor II-stillinger som skal styrke samarbeid med kinesiske institusjoner.

UiB har lyktes særlig godt med å etablere samarbeid innenfor marine fag, som er et av UiBs hovedsatsingsområder.

Sars Fang

Sars-Fang Senteret er et nytt institutt ved Ocean University of China, i Qingdao. Senteret er et resultat av en samarbeidsavtale med UiB, der UiB vil bidra både vitenskapelig og finansielt i etableringsfasen til senteret. Senteret driver ledende forskning innen evolusjon- og utviklingsbiologi og vil fokusere på prosessene i det marine livet og ved hjelp av avansert molekylær- og cellebiologi, på linje med Sarssenteret i Bergen.

Marine universitetskonsortium

UiB har ledet etableringen av et Norsk Marin Universitetskonsortium og sekretariatet er lagt til UiB. UiB har inngått et Memorandum of Understanding med Ocean University of China om å gå sammen om å etablere et lignende konsortium i Kina med sikte på styrking av samarbeid om utveksling på en rekke sentrale marine forskningsfelt.

Tre-polsamarbeidet

Forskningsinteressene i dette samarbeidet er knyttet til klimaendringer, økosystemets respons og samfunnsmessige endringer i klodens tre pol-regioner, Nordpolen, Sørpolen og Tibet-plataet, for å utvikle en forståelse av regional og globale endring som og legge grunnlaget for bærekraft og utvikling. Samarbeidet har et potensial for å involvere flere partnere både på norsk og kinesiske side. En felles workshop ble avholdt i Bergen i oktober 2019. Tre-pol samarbeidet har blant sine mål å etablere et forskningssenter i Bergen med en avdeling ved the Institute of Tibetan Plateau Research i Beijing ved Det kinesiske vitenskapsakademi. Sentralt i samarbeidet er institutt for geofysikk ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet.

Administrativ kompetanse

Det er etablert en forskningsadministrativ ressurs med kompetanse på Kina, som fikk styrket sin ekspertise gjennom et utvekslingsopphold ved Fudan-universitetet høsten 2020, Det er iverksatt rutiner for intern kunnskapsdeling om forskningssamarbeid med Kina.

Utdanning

Alle fakultet ved UiB, unntatt KMD, har ordinær studentutveksling med Kina. Siden 2017 har UiB hatt en økning i antall utreisende studenter som søker seg på utveksling til Kina.

Det er tatt initiativ til etablering av utdannings- og forskningssamarbeid med flere universiteter med fagprofiler som passer UiB, som kommer høyt på internasjonale rangeringer, og har emnetilbud på engelsk og derfor vurderes til å ha betydelig potensial som utvekslingsdestinasjon. UiB har hatt et vellykket og langsiktig samarbeid med Fudan University, en populær destinasjon blant utreisende studenter. I de senere årene har UiB opplevd at antall søkere per år overstiger antall tilgjengelige friplasser, har derfor satt i gang et arbeid med å øke antall tilgjengelige plasser på Fudan, og i Shanghai generelt, for UiB studenter.

SA forvalter de sentrale bilaterale avtalene om studentutveksling, og koordinerer opptak av UiB-studenter til sommerskolene arrangert av Nordisk senter ved Fudan University. UiB har

2015 -2021 ansvar for sekretariatet for senteret. Et studieadministrativt Kina-nettverk med representanter fra alle fakulteter og sentraladministrasjonen ble opprettet i 2019.

Kompetanseutvalgets arbeid

Som støtte til institusjonens arbeid med å realisere målene i handlingsplanen for Kina har UiB opprettet et Kompetanseutvalg av forskere som har forskningserfaring på samfunn, rettsforhold, økonomi, kultur og natur i Kina. Dette er blitt et svært viktig utvalg for UiB og utvalget har et helhetlig blikk for både muligheter og utfordringer i den akademiske samhandlingen med Kina. «Akademisk samarbeid med Kina har vært diskutert både i universitetsmedier og i nasjonale, toneangivende aviser. Det har vært reist spørsmål om hvorvidt norske universitet bør samhandle med kinesiske FOU institusjoner og i så fall under hvilke forutsetninger. Flere har pekt på en uheldig utvikling i Kina hvor universiteter blir underlagt stadig strengere kontroll, og mangler akademisk frihet. Kompetanseutvalget for Kinasamarbeid ved UiB har fulgt utviklingen av akademiske forhold i Kina tett, og råd gir både fagmiljø og ledelsen. Akademisk frihet for forskere er en forutsetning for samarbeid, også i Kina. Kompetanseutvalget bidrar med å styrke kunnskapen om viktige forhold som må ivaretas når man inngår samarbeid med forskningsmiljø i Kina, f.eks. knyttet til deling av data og rettighetsspørsmål, men også generelle kultur og samfunnsforståelse. Kompetanseutvalget har utarbeidet et refleksjonsdokument om samarbeid med kinesiske institusjoner. Dokumentet er vedlagt saken

UiB som kompetanseinstitusjon på Kina

UiB har startet arbeidet med å bli «en ettertraktet kompetanseinstitusjon på Kina». Når det gjelder kompetanse på samfunn og kulturforhold i Kina, er dette arbeidet igangsatt gjennom tildeling av, bl.a. en post doc stilling til Det humanistiske fakultet.

Målet omfatter også samarbeid med Bergen Næringsråd. Det juridiske fakultet har et samarbeid med Renmin University School of Law i felt som Chinese business Law og Chinese Commercial Law. Disse emnene kan være aktuelle for advokater og advokatfirma der studenter kan kombinere studier og praksis hos advokatkontor og bedrifter i Beijing og Shanghai. Dette spesialemnet som kan legges opp som et etter- og videreutdanningskurs for næringslivet i Bergen, der Bergen næringsråd, Bergen kommune, NHH og andre interessenter kan være med å gi innspill til innholdet i kurset. Det er behov for fortsatt å videreutvikle og forsterke innsatsen på denne del av handlingsplanen.

Utfordringer fremover

Spørsmålet er stilt hvor realistisk det i fremtiden vil være med mange reiser og høy aktivitet i Kina samarbeidet, og om hvordan UiB kan opprettholde og utvikle et samarbeid samtidig med at det innføres reiserestriksjoner med begrunnelse i globale klimamål. Reiserestriksjoner under den pågående korona-krisen viser oss utfordringer knyttet til internasjonalisering generelt som vi bør ta høyde for i fremtiden. Innenfor rammene av Handlingsplanen kan det være aktuelt å ta initiativ til å bygge en pilot for å utvikle nye digitale internasjonaliseringsformer med et lavere behov for reising og utvekslingsopphold, men som samtidig sikrer læringsutbytte for studentene og styrke et tettere samarbeid mellom forskere. Alternative utvekslings- og internasjonaliseringsformer i samarbeid med utvalgte kinesiske institusjoner bør utredes som et supplement til de regulære samarbeidsformer. Flere institutter kan være aktuelle for en slik pilot, bla. Institutt for fremmedspråk og Institutt for sammenliknende politikk.

Erfaringer som hittil er gjort i samarbeidet med kinesiske institusjoner understreker behovet for sterkere kompetent (språk, kultur, samfunn, erfaring fra samarbeid med kinesiske institusjoner) administrativ koordinering og støtte. Det er videre et behov for styrke støttefunksjonene knyttet til økt volum og kompleksitet i avtaleverk og rammeverk for samarbeidet, slik at UiB unngår kostbare opphold og forsinkelser i samarbeid og utveksling. UiB bør kartlegge administrative ressurser med sikte på hvilke funksjoner som krever styrking.

Under et felleskapittel i UiBs budsjett for 2020 har Universitetsstyret avsatt midler til tiltak som knytter seg bl.a. til handlingsplaner under UiBs strategi. For tiltak som er under oppstart eller ennå ikke er klare, kan denne fellesavsetningen sikre midler til tiltak som lanseres i løpet av 2020. De nylige utlyste såkornsmidlene for samarbeid med kinesiske institusjoner og midler til professor II, dekkes av denne avsetningen, og vil være relevant ved eventuell igangsetting og finansiering av enkelte av forslagene lansert nedenfor. Forslagene er justeringer av gjeldende plan og realiseres på denne måten innenfor Universitetsstyrets allerede vedtatte budsjettrammer.

Basert på innspill fra fakultet og fagmiljøene på UIB om videre oppfølging av handlingsplanen og styrket samarbeid tar hensyn til følgende forslag:

- Tydeligere retningslinjer for rekruttering av kinesiske studenter og det foreslås at Studieavdelingen legger frem til et konkret forslag til UU i løpet av 2020.

- UiB utvikler egne rekrutteringskampanjer særlig rettet mot kinesiske studenter. Dette kan gjøres i samarbeid med Diku, for eksempel under en «Study in Norway»-fane.
- Nye studentutvekslingsavtaler på fakultets- eller instituttnivå inngås etter nøye vurdering av kvaliteten og omfanget av lærestedets engelskspråklige tilbud.
- Gjennomføre et pilotprosjekt med sikte på å utvikle digitale internasjonaliseringsformer
- Oppbygging av økt administrativ kompetanse og kapasitet, bl.a. for, kontrakter og kompliserte rammeverk, rettighetsspørsmål og forskningsdata.

Avslutning

Handlingsplanen støtter godt opp om det målrettede arbeidet som drives frem i forskning og utdanning ved UiB. På utdanningssiden er det gjort raske og betydelige framskritt, med et stadig økende antall utreisende studenter som søker seg på utveksling til Kina. I tillegg er flere nye avtaler med kinesiske universiteter inngått, eller under inngåelse. På forskningssiden får samarbeid med kinesiske universiteter og institutter stadig større plass, og det er bygget opp et faglig samarbeid over tid som har lagt grunnlaget for ytterligere utvikling. Det er identifisert et behov for større muligheter for å søke eksterne midler til samarbeidsprosjekt med kinesiske institusjoner og forskere. Det er behov for at UiB styrker sin faglige realkompetanse på Kina.

Handlingsplanens plan og delmål ligger fast, men kan suppleres med nye tiltak og aktiviteter. Samarbeidsvolumet har økt, og vil øke fortsatt, og det vil være nødvendig for UiB å ha kompetanse og kapasitet til å rådgi egne forskere. Nye forslag er justeringer av gjeldende plan og realiseres innenfor allerede vedtatte budsjettammer.

Saken legges med dette for utvalget med følgende

forslag til vedtak:

Forskningsutvalget tok saken til orientering.

27.04.2020/Benedicte Løseth/ Bjørn Einar Aas

Vedlegg:

Samarbeid med kinesiske institusjoner –Kontekst og refleksjoner (Kompetanseutvalgets dokument)

Utvalg:	Forskningsutvalget	
FU-sak:	16/20	
Møtedato:	6.05.20	

Ph.d-utdanningsmelding 2019

Innledning

I brev av 03.03.2020 fra Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA) ble fakultetene bedt om å utarbeide ph.d.-utdanningsmeldinger for 2019, med frist 15.04.2020. Det skulle utarbeides meldinger for de vitenskapelige ph.d.-programmene og ph.d.-programmet innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Rammen for meldingens lengde er utvidet fra tre til fem sider. FIA har utarbeidet den sentrale ph.d.-utdanningsmeldingen.

I lys av at Universitetsstyret har vedtatt fakultetsvise ph.d.-program, ble fakultetene blant annet bedt om å omtale hvordan fakultetet har arbeidet med disse prosessene.

Oppretting av fakultetenes ph.d.-program

I 2019 ble et stort arbeid ferdigstilt med opprettingen av fakultetenes ph.d.-program. I november 2017 vedtok Universitetsstyret (sak 129/17) å organisere ph.d.-utdanningen i fakultetsvise ph.d.-program, blant annet grunnet flere regler i relevante nasjonale forskrifter om kvalitetssikring og operativ studieledelse. En arbeidsgruppe utredet hensiktsmessigheten av hvordan ph.d.-utdanningen ved UiB var organisert tidligere, og fant blant annet at en av hovedutfordringene i organiseringen av ph.d.-utdanningen var at fakultetsnivået ikke hadde et klart mandat for regelutvikling og kvalitetsutvikling av forskerutdanningen. Arbeidsgruppen vurderte ulike former for organisering av forskerutdanningen, og kom fram til at en ordning med fakultetsprogram best ville kunne ivareta ledelse og kvalitetssikring av forskerutdanningen, i tillegg til å etterleve nasjonale regler.

Det ble vedtatt (sak 129/17) at det opprettes ett program for hvert fakultet, der et program ikke skal forstås kun som et studieprogram, men som en forvaltningsstruktur for UiBs forskerutdanning. Det ble utformet programbeskrivelser for hvert fakultet basert på en mal vedtatt av Universitetsstyret. Fakultetene hadde en grundig prosess internt, der utfyllende regler ut fra fagtradisjoner og konkrete behov ble jobbet fram med resultat av gode sett med regler og rutinebeskrivelser for alle ph.d.-programmene. Fakultetenes ph.d.-program ble vedtatt av Universitetsstyret i april 2019 (sak 34/19).

Endring i Forskrift for graden philosophiae doctor

I september 2019 ble Forskrift for graden philosophiae doctor (ph.d.) endret slik at den nå åpner opp for mindre omarbeidinger av avhandlingen. Etter endringen skal bedømmelseskomiteen ikke bare kunne gi en innstilling om hvorvidt arbeidet er verdig til å forsvares for ph.d.-graden, men også gi en anbefaling om mindre omarbeiding før endelig innstilling foreligger. Formålet med å åpne opp for denne ordningen er å hindre at avhandlinger som nesten er gode nok for innstilling til forsvær, blir underkjent. Ordningen med mindre omarbeiding har vært gjeldende regel ved de fleste andre doktorgradsgivende institusjoner i Norge i noen år allerede.

Ny handlingsplan for ph.d.-utdanningen

Arbeidet med å lage en ny handlingsplan for ph.d.-utdanningen ble satt i gang høsten 2019. Arbeidet

startet etter at universitetsledelsen gikk gjennom universitetets handlingsplaner våren 2019, i lys av styrevedtak om revidert strategi. En arbeidsgruppe ble opprettet, bestående av ett medlem fra hvert fakultet og en stipendiatrepresentant. Revisjonen av Handlingsplanen for forskerutdanning skal utføres i tråd med endret ph.d.-forskrift, oppretting av fakultetsvise ph.d.-program og oppretting av ph.d.-grad og ph.d.-program innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Det legges opp til en bredt anlagt handlingsplan med blant annet faglig kvalitet og samarbeid som viktige innsatsområder. Handlingsplanen legger også opp til reaktivering og ny innsats på områder som arbeidsmiljø, mental helse og kvalitetssikring. Karriereutvikling er et vesentlig satsingsområde i den nye planen. Det skal settes i gang flere tiltak for å gi kandidatene relevante ferdigheter til nytte i videre arbeidsliv, i og utenfor academia.

Den reviderte handlingsplanen skal ferdigstilles i vårsemesteret 2020.

Avhandlingsportalen

I 2019 ble det lansert en kandidatstyrt webbløsning ved innlevering av avhandlinger til trykking og tilgjengeliggjøring. Avhandlingsportalen vil ha stor effektiviseringsgevinst for UiB. Metadata og filer leveres til trykking, åpen tilgjengeliggjøring og arkivering i samme system. I Avhandlingsportalen kan kandidatene levere pressemeldinger og informasjon til kalenderoppslag, for profilering av disputaser på UiB sine nettsider. Ved å integrere og automatisere prosesser er det så et mål at flere avhandlinger også blir digitalt tilgjengelige før disputas i det åpne forskningsarkivet BORA.

Prosjektet med å utvikle og lansere Avhandlingsportalen har skjedd i tett samarbeid mellom Universitetsbiblioteket, Forskning- og innovasjonsavdelingen, IT-avdelingen, Kommunikasjonsavdelingen, trykkeriet Skipnes og fakultetene.

Fakultetenes meldinger

De fakultetsvise ph.d.-programmene og respektive ph.d.-programbeskrivelser ble vedtatt av Universitetsstyret 11. april 2019. Fakultetene gir generelt positive tilbakemeldinger på erfaringene de har hatt i ettertid, til tross for kort tids bruk. Noen fakultet melder at praksisen allerede viser at enkelte regler må justeres. Det legges ned stor innsats i å få på plass felles rutiner, instituttene imellom.

SV, Psykologi og MED rapporterer om forholdsvis stor nedgang i antall nye kandidater i 2019. Noen fakultet forklarer dette i en nedgang i stipendiathjemler for egen del. Mens andre forklaringer kan være dårlig tilslag på eksternfinansierte prosjekter, og at man prioriterer å tilsette postdoktorer fremfor ph.d.-stipendiater.

KMD har gjennomført sitt første hele år med ph.d.-grad og –program i kunstnerisk utviklingsarbeid (KU). Det ble utviklet en egen variant av UiB sin digitale fremdriftsrapportering for KMD. Grunnet tekniske problemer, hadde instituttlederene begrenset eller ingen tilgang til rapportene for sine kandidater.

Alle fakultet benytter seg av Forskningsrådets ordninger for nærings-ph.d. og offentlig sektor-ph.d., der UiB og samarbeidende virksomhet deler på utgiftene til en stipendiatstilling. Ph.d.-prosjektene utføres av ansatte i bedriften eller offentlig sektor. Målet med disse ph.d.-prosjektene er konkrete forsknings- og utviklingsresultater som styrker virksomhetens kjernevirksomhet, og øker forskningsinnsatsen i offentlig sektor. Ordningene knytter i tillegg kontakt mellom UiB og offentlig/privat virksomhet, noe som igjen kan åpne nye muligheter for forskningsdrevet innovasjon. Disse ordningene gir fakultetene muligheter til å rekruttere flere kandidater, men flere fakultet melder at ordningene fremstår som ganske tungvinte. Ved årsskiftet 2019 til 2020 var det 19 kandidater med finansiering fra én av disse ordningene. Dette er jevnt med de to foregående årene. Andre og mer direkte institusjonelle samarbeidsformer oppfattes av fakultetene som mer fleksible og

effektive med tanke på å sikre rekruttering til ph.d.-utdanningen. En videreutvikling av disse samarbeidene kan være ett av tiltakene for å få opptakstallene til å stige igjen.

Programstatistikk

Våren 2019 teller doktorgradsutdanningen ved UiB rundt 1650 kandidater. 52% prosent av den samlede kandidatmengden er eksternfinansiert. Kvalitetssikrede tall fra DBH, Norsk senter for forskningsdata (NSD) sin database for statistikk om høgre utdanning, viste 280 nye ph.d.-kandidater for henholdsvis 2017 og 2018, noe som var en god trend i forhold til tidligere år. Det er et naturlig etterslep i rapporteringen av nye kandidater, så for 2019 har vi bare foreløpige tall. Pr 21.04.2020 viser opptellingen 223 nye kandidater, og det er liten grunn til å tro at det endelige tallet vil krype over 240. Dette vil i så fall være et fall i opptakstallene i 2019. Opptakstallene har variert noe de siste ti årene. Variasjonene kan ha sammenheng med tilslag eller avslag på eksterne forskningsmidler, og at man prioriterer å tilsette postdoktorer fremfor ph.d.-stipendiater i større eller mindre grad. Fakultetene der man ser en nedgang i nye avtaler forklarer også nedgangen delvis med variasjoner i hvor mange universitetsstipend som er ledig, og en nedgang i stipendiathjemler for egen del.

I 2019 avla 229 kandidater doktorgraden ved UiB, som er en økning på tre fra 2018. Antallet avlagte doktorgrader har ligget mellom 222 og 229 de siste fire årene. Brutto gjennomstrømningstid på doktorgradsstudiet var 5,0 år for de som disputerte i 2019. Dette er en liten nedgang (0,1 år) fra året før. Netto gjennomstrømningstid for kandidatene som disputerte i 2019 var 3,5 år, som er det samme som i 2018. Det er en nedgang i andelen kandidater som fullfører innen seks år. Totalt gjennomførte 64,4% av kandidatene som startet i 2013, doktorgraden innen seks år. Dette er drøye fire prosentpoeng svakere enn året før, og noe lavere enn gjennomsnittet av statlige institusjoner, som er i overkant av 68%¹. Det er i stor grad NTNU som trekker opp denne statistikken, noe som sannsynligvis kan forklares med at kandidater innen tekniske og naturvitenskapelige fag generelt har gode gjennomføringstall. Av kandidatene ved UiB som avla doktorgrad var 53% kvinner og 40% internasjonale. Dette er en nedgang fra 54% kvinner og 43% internasjonale i 2018. Av de avlagte doktorgradene avla to dr. philos.-graden, begge menn.

	2019 ²							
	HF-fak	Jur-fak	MN-fak	Med-fak	Psyk-fak	Samf-fak	KMD-fak ³	UiB-total
Antall kandidater ⁴	185	50	485	635	120	155	20	1650
Gjennomføring 6 år	53,6	33,3	69,8	73,9	50,0	62,5		64,4
Gjennomstr. brutto ⁵	6,0	5,5	4,6	4,9	5,7	5,2		5,0
Gjennomstr. netto ⁴	3,3	3,8	3,4	3,5	3,2	3,8		3,5
Antall disputaser (gj.snitt siste 3 år)	22 (21,7)	5 (4,0)	69 (73,7)	93 (86,7)	18 (18,0)	22 (21,3)		229 (225,7)
Nye avtaler (gj.snitt siste 3 år) ⁶	22 (27,3)	8 (5,7)	88 (85,7)	80 (102,0)	13 (19,3)	11 (19,7)	1 (4,5)	223 (259,7)
Avbrutte avtaler (gj.snitt siste 3 år) ⁷								60 (48)

¹ Nøkkeltall for universiteter og statlige høyskoler 2019, [DBH 2019](#).

² Nøkkeltall for 2019. Der ikke annet er oppgitt er tallene hentet fra kontrollrapporter i Tableau, utarbeidet for rapportering til DBH, NSDs Database for statistikk om høgre utdanning.

³ Gjelder ph.d.-program for kunstnerisk utviklingsarbeid ved KMD.

⁴ Rundet opp eller ned til nærmeste 5-tall av personvernensyn.

⁵ Vektet gjennomsnitt av høst og vår.

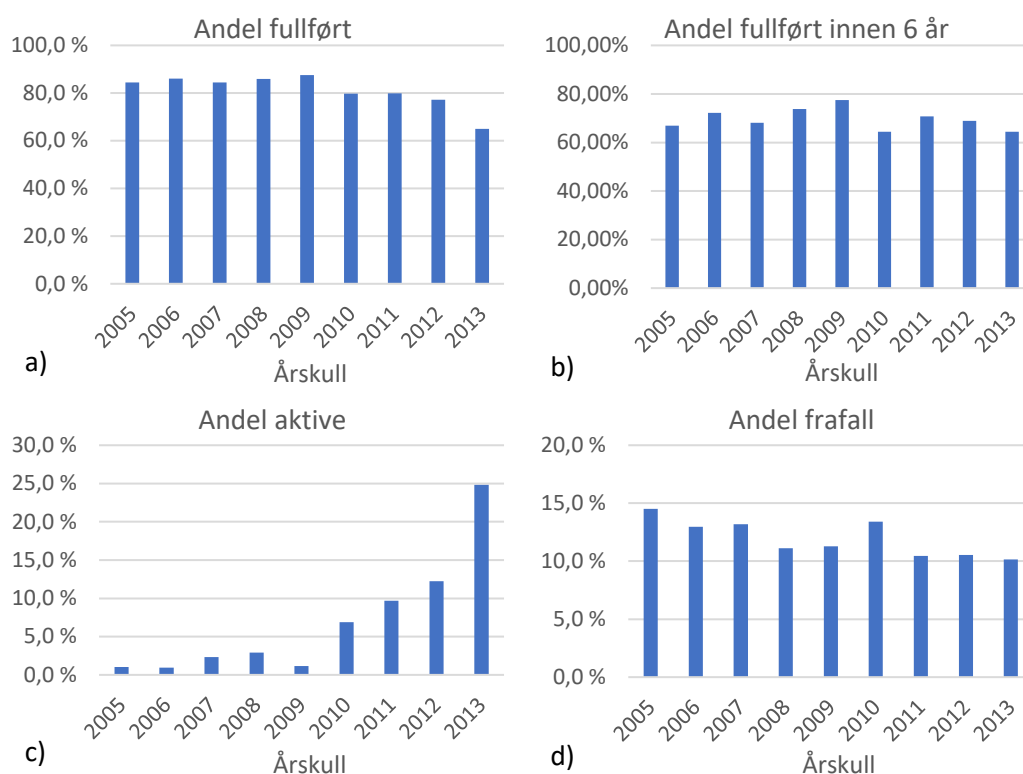
⁶ Tall hentet fra FS940.001.

⁷ Tall hentet fra FS952.001. Tall oppgitt på institusjonsnivå av personhensyn.

Underkjenninger (gj.snitt siste 3 år) ⁸								16 (16)
---	--	--	--	--	--	--	--	---------

Det var en økning i antall avbrutte avtaler fra 35 i 2018 til 60 i 2019. Denne indikatoren viser dels hvor mange som ikke lykkes med å fullføre ph.d.-utdanningen og dels hvor aktive fakultetet har vært i å skrive ut kandidater i rapporteringsåret. Når de gjelder forholdet mellom fullførte og avbrutte doktorgradsløp, er det mer relevant å se på kullanalysene i figur 1. Antall underkjenninger i 2019 var 16, som er én færre enn i 2018.

Figur 1⁹ viser en oversikt over årskullene som startet i perioden 2005-2013, hvor stor andel som fortsatt er aktive, andelen som har fullført, andelen som fullfører innen 6 år og andelen frafall. Denne oversikten ble hentet ut i april 2020 og gjenspeiler dataene fra dette tidspunktet. Andelen kandidater som har startet ph.d.-utdanningen og fullført, ligger rundt 80-85% mellom 2005 og 2009 (a). Etter 2010 ser vi at andelen fullførte kandidater synker. Samtidig er det en økning i andelen kandidater som fremdeles er aktive fra 2010 (c), og man kan forvente at noen av disse vil fullføre ph.d.-løpet. Dette indikerer at det er sannsynlig at godt over 80% av kandidatene som starter på et ph.d.-studium fullfører. Andelen kandidater som fullfører innen 6 år har holdt seg relativt jevnt i perioden (b), men det er variasjoner mellom årskullene og man ser at andelen er noe lavere for årskullene som startet i 2010 til 2013. Årsaken til dette er uvisst. En analyse av dataene viser at i underkant av 10% av kandidatene som disputerer, bruker syv år eller mer. Dette viser at det fremdeles er håp om at kandidatene fullfører selv om de har stått lenge i programmet.

Figur 1: Statistikk over kull fra 2005 til 2013 på fire ulike parameter.

⁸ Tall hentet fra FS936.001. Tall oppgitt på institusjonsnivå av personhensyn.

⁹ Tall i (b) er hentet fra kontrollrapporter i Tableau, utarbeidet for rapportering til DBH, NSDs Database for statistikk om høyere utdanning. Ellers er tall hentet fra FS944.003.

Publisering

I årets ph.d.-utdanningsmelding presenteres en ny beregning for å vise kandidatenes publiseringsandel. Det nye utplukket kobler data fra Cristin¹⁰ og studiedatabasen FS. Tidligere koblet man kun Cristin og UiB sitt lønns- og personalsystem. Ved å bruke FS får man med publiseringstall for ph.d.-kandidater som er ansatt ved andre institusjoner, og for de som er utenfor finansieringsperioden. Mye av publiseringen skjer dessuten etter at ph.d.-utdanningen er fullført.

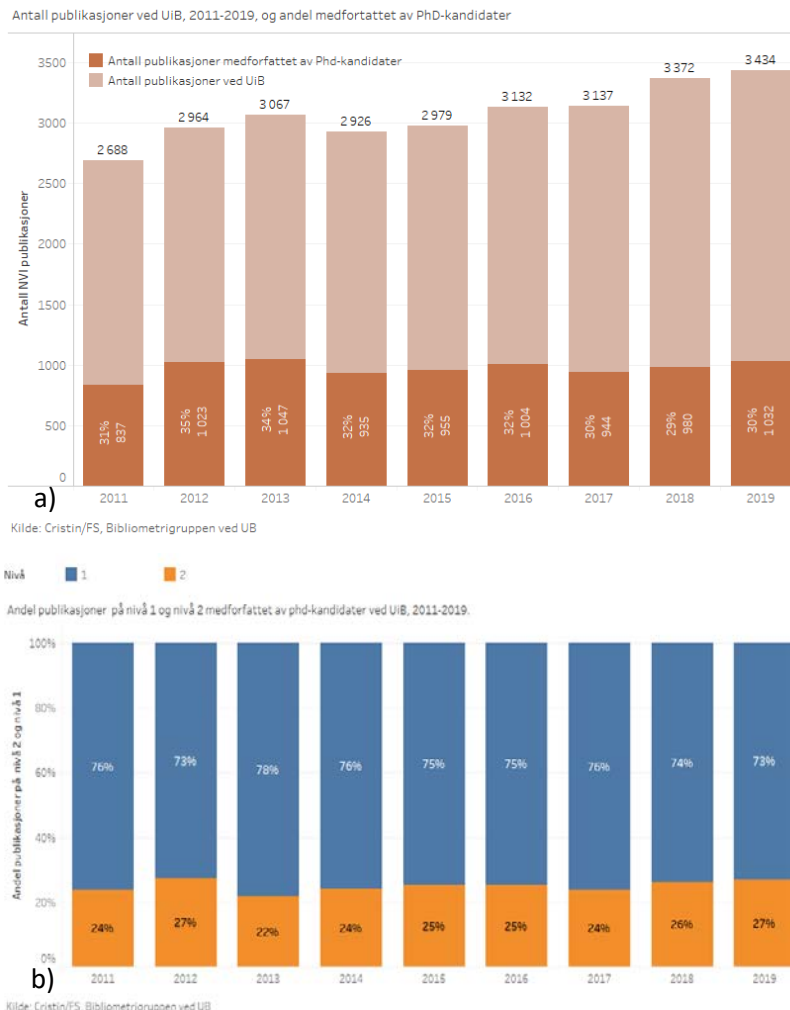
Beregningen tar derfor med kandidatenes publisering som er foretatt to år etter disputas. I figur 2a viser den nye beregningen at andelen publikasjoner hvor ph.d.-kandidater er eneforfatter eller medforfatter utgjør 30% av UiB sin totale publisering i 2018. Denne andelen har holdt seg relativt jevnt siden 2011. Av publikasjoner hvor ph.d.-kandidater enten er eneforfatter eller medforfatter, var 73% på nivå 1 og 27% på nivå 2¹¹ i 2019 (se figur 2b). Dette er en liten oppgang på ett prosentpoeng på nivå 2 siden 2018. Publiseringen på nivå 2 har holdt seg jevnt over 20% de siste årene, som kan sies å være veldig bra for forskere i starten av sin karriere. Nivå 2 er begrenset til publiseringskanaler som anses å være faglig ledende, og skal til sammen utgjøre om lag en femtedel (20%) av fagets totale vitenskapelige publikasjoner¹².

b)

¹⁰ Current research information system in Norway (Cristin) – et nasjonalt forskningsinformasjonssystem.

¹¹ Når kanalen ligger på nivå 1 eller 2 betyr dette at de er godkjent, der nivå 2 er kanaler med høyere internasjonal prestisje.

¹² [Norsk publiseringsindikator, NPI](#)

Figur 2: (a) Antall publikasjoner ved UiB, og andel medforfattet av ph.d.-kandidater, (b) andel publikasjoner på nivå 1 og nivå 2.

Kandidatundersøkelsen 2019

Kandidatene som fullførte i 2019 er det tredje årskullet som har besvart undersøkelsen. 51% (N:117) av utvalget har besvart hele eller deler av denne. Utvalget speiler populasjonen både med hensyn til fakultetstilhørighet og kjønn.

69% av respondentene av undersøkelsen vil anbefale å ta en ph.d., og mange er tilfreds med ph.d.-utdanningen de har tatt og veiledningen de har fått. På begge spørsmålene om tilfredshet er gjennomsnittssvaret 5,7 på en 7-punktskala¹³. På spørsmål om tilfredshet med kurs/opplæring er gjennomsnittet 5. Dette målet viser en liten oppgang to år på rad. 13% av respondentene svarer at de har opplevd konflikt med veileder(e), som er 2 og 5,5 prosentpoeng lavere enn i hhv 2018 og 2017. 31% av kandidatene har hatt et internasjonalt forskningsopphold som varte mer enn en måned. Dette er en nedgang fra 2018-kullet (36%) og 2017-kullet (38%), og vesentlig lavere enn målsetningen om at 50% av kandidatene skal ha dette. Målsetning ble etablert i den utgående handlingsplan for forskerutdanning, og det er flere grunner til at denne vanskelig lar seg innfri. Først og fremst er det slik at rundt 40 % av kandidatene rekrutteres utenlands. Mange av disse har nok

¹³ På spørsmål om tilfredshet svarer respondentene på en skala fra 1-7 hvor 1 er ikke tilfreds og 7 er svært tilfreds

med å bli integrert i forskningsmiljøet ved UiB. Ph.d.-løpet innebærer også for mange en periode der man etablerer familie, og lange utenlandsopphold er vanskelige å gjennomføre. Noen av kandidatene er dessuten av den oppfatning at utenlandsopphold er forsinkende, med tanke på å fullføre på normert tid. Undersøkelsen stiller også spørsmål om hvilke karriereplaner kandidatene har, og 62% av respondentene sier at de ønsker å fortsette i en vitenskapelig stilling i akademien. Dette er en nedgang på 8 prosentpoeng fra 2017-kullet, noe som kan være et tegn på at universitetet på alle nivå må jobbe enda hardere for å beholde forskertalentene. 82% av respondentene svarer at de er i, eller har fått tilbud om en relevant stilling, noe som er en stor fremgang sammenlignet med 2017-kullet (70%). Resultater fra Kandidatundersøkelsen indikerer igjen at arbeidsmarkedet var svært godt for ferdige ph.d.-kandidater i 2019.

Universitetsdirektørens kommentarer

Ph.d.-utdanningen har hatt en økning i antall disputaser i 2019. Tallene for gjennomføring over 6 år har hatt en nedgang siden 2018. Andelen gjennomførte på 6 år ikke har vist en ensrettet, positiv trend de siste fire årene. Man ville muligens forvente at med flere faglige og organisatoriske tiltak og tilbud, så ville gjennomføringen blitt forbedret. Både midtveisevaluering og krav om minst to veiledere er eksempler på tiltak som er ment å skulle gi kandidatene bedre oppfølging av ph.d.-forskningen sin, og dermed en tilnærmet normert fremdrift for de aller fleste. Kanskje denne type tiltak ikke vil være tilstrekkelig for å gi god fremdrift til alle, og at man har oppnådd et «tak» der 30 til 35 % ikke klarer å gjennomføre ph.d.-utdanningen på 6 år. Det vil alltid være en viss andel som blir forsinket grunnet personlige forhold, helseutfordringer og større faglige utfordringer, eller gjerne en kombinasjon av alle tre. Kan noe av grunnen være at flere av kandidatene allerede har forlatt ph.d.-utdanningen for en jobb utenfor akademien? Kandidatundersøkelsen gir indikasjoner på at arbeidsmarkedet er usedvanlig godt for ph.d.-kandidatene.

Noen fakultet har hatt stor nedgang i opptakstillene i 2019. Hvis opptakstillene legger seg på dette lave nivået de nærmeste årene, vil det kunne skape en tynn rekrutteringsbase for våre fagmiljø og stillinger ellers i samfunnet hvor det stilles krav til forskningskompetanse. Potensialet for å øke opptakstillene ligger i de eksternfinansierte stillingene, gjennom økt tilslag i forskningsprosjekter som innehar stipendiatstillinger eller ved å rekruttere flere kandidater som har arbeidsgiver utenfor UiB.

Handlingsplan for ph.d.-utdanning som vil bli vedtatt dette vårsemesteret, inneholder tiltak som legger rammer for å bedre gjennomføringen og sikre høy faglig kvalitet i forskningsarbeidet. Her finner man en rekke generelle hovedaktiviteter som fakultetene må operasjonalisere i samarbeid med sine fagmiljø. Handlingsplanen understreker viktigheten av at kandidatene blir integrert i sine fagmiljø og at de reflekterer over etiske aspekter gjennom hele ph.d.-løpet. Det blir også understreket at alle kandidater skal ha oppstartsmøter samt årlige oppfølgingssamtaler, utenom ordinær veiledning.

De senere år har det blitt rettet oppmerksomhet mot den mentale helsen blant ph.d.-kandidater, og utfordringer dette kan gi for fremdriften. Handlingsplanen har flere konkrete tiltak på dette feltet som vil bli igangsatt frem mot 2022.

Det har blitt etterspurt mer innsats for å gi kandidatene ferdigheter som gjør dem attraktive i arbeidsmarkedet, i og utenfor akademien. Handlingsplanen fremholder at kurs innen publisering og søknadsskriving om eksterne midler skal videreutvikles. Det skal legges til rette for langsiktig karrieretenkning blant ph.d.-kandidater med interesse for en akademisk karriere. Videre vil deltakelse på kurs innen innovasjon kunne bli svært verdifullt for de aktuelle kandidaters karriere etter fullført grad. Tiltak innen karriereutvikling krever en stor innsats fra flere sentralavdelinger ved UiB, fakultet og fagmiljø. Denne innsatsen må koordineres godt med universitetets implementering

av EUs *Charter and Code*, europeiske prinsipper for forskere, hvor det skal utvikles en karrierpolicy for yngre forskere. Dette er et arbeid som ph.d.-utdanningen kan trekke veksler på.

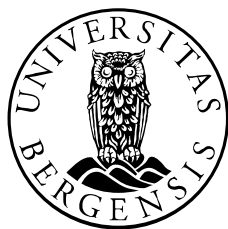
Ph.d.-utdanningsmeldingen skal legges frem i Universitetsstyret i møte 28.05.2020.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting.

28.04.2020/Yngve Brynjulfsen/Marie Eide/Birgit Falch/Benedicte Løseth

Fakultetenes
ph.d.-utdanningsmeldinger 2019

UNIVERSITETET I BERGEN

UNIVERSITETET I BERGEN

Det humanistiske fakultet

PH.D.-UTDANNINGSMELDINGEN 2019

Ph.d.-utdanningsmelding 2019 – Det humanistiske fakultet

OPPFØLGING AV FAKULTETETS PRORITERINGER FOR PH.D.-UTDANNINGEN

Forskerutdanningen er en viktig forskningsstrategisk ressurs og en integrert del av fakultetets strategiske satsninger. Fakultetets Forsknings- og forskerutdanningsutvalg (FFU) drøfter jevnlig problemstillinger knyttet til fakultetets forskerutdanning.

Også i 2019 har det vært sterkt søkelys på forskerutdanningen, ikke minst som resultat av at fakultetet har fått sitt eget ph.d.-program. Programbeskrivelsen ble godkjent i fakultetsstyret i desember 2018, og endelig opprettet gjennom vedtak i universitetsstyret den 11. april 2019. Fakultetet benyttet anledningen til å programfeste flere tiltak med det formål å styrke kvaliteten på forskerutdanningen. Det er for eksempel innført karakterkrav på master for den som tas opp på programmet, det er gjort endringer i opplæringsdelens sammensetning som gjør det nødvendig å opprette nye kurs i vitenskapsteori og etikk, og det er innført et tilbud om mesterklasse/sluttseminar for alle kandidater. I etterkant er det også lagt ned stor innsats for å få ph.d.-programmet på plass, i form av nye felles rutiner og retningslinjer, og gjennom de lokale ph.d.-utdanningsmeldingene gis det inntrykk av at det arbeides godt med implementering av det nye programmet på lokalt nivå. Oppretting av et eget programstyre for ph.d.-programmet og utforming av et mandat for styret har også vært en del av denne prosessen. Programstyret har samme sammensetning som fakultetets Forsknings- og forskerutdanningsutvalg (FFU), og i tillegg har KMD observatørstatus i styret.

Flere arbeidsgrupper har i løpet av det siste året vært i virksomhet for å styrke kvaliteten på forskerutdanningen ved HF. En arbeidsgruppe har utarbeidet retningslinjer for avhandlingens format, for tema og nivå for prøveforelesning, for sluttseminar, samt egne HF-maler for søknadsskjema ved opptak til organisert forskerutdanning og for standard avtale ved opptak. En annen arbeidsgruppe har evaluert opplæringsdelen og lagt frem en rapport (Koppenrapporten) med forslag til hvordan opplæringsdelen kan styrkes. Denne rapporten vil bli fulgt opp av fakultetet i 2020. En tredje arbeidsgruppe har i tett samarbeid med Stip-hf (Stipendiatutvalget ved Det humanistiske fakultet), sett nærmere på hvordan pliktarbeidet praktiseres ved de ulike grunnenhetene, og jobbet frem mot en revisjon av fakultetets retningslinjer for pliktarbeid. Sluttresultatet av dette arbeidet vil også komme i 2020.

Som et bidrag til kandidatenes faglige og psykososiale trygghet, og for ha en tettere kontakt med kandidatene på fakultetsnivå, har fakultetet i 2019 bestemt at det skal legges til rette for å arrangere temadager for ph.d.-kandidatene én til to ganger i semesteret. I 2019 ble det organisert en temadag med fokus på kandidatenes psykiske helse.

FORHOLDET MELLOM FAKULTETETS PH.D.-UTDANNING OG FORSKNINGSSATSNINGER

Fakultetet har de siste årene satset strategisk på forskning og forsøkt å styrke ulike forskningsmiljø både i forlengelsen av Humeval, i forbindelse med UiBs Humaniorastrategi og fakultetets egen forskningssatsning. Rekrutteringsstillinger er et viktig virkemiddel i denne satsningen og har inngått som et vesentlig bidrag i forskningssatsningen. Av de hjemlene fakultetet får fra UiB, deles de fleste ut til grunnenhetene som lyser dem ut iht. sine vurderinger om hva som er mest hensiktsmessig. Fakultetet har også disponert noen hjemler som er blitt fordelt etter ulike strategiske hensyn. I 2018 ble 6 hjemler fordelt til ulike miljø

og, siden disse fortsatt er virksomme, bidrar de til å styrke og integrere forbindelsene mellom fakultetets forskningssatsning og forskerutdanning.

HF iverksatte i 2018 en egen forskningssatsing. I verktøykassen for forskningssatsingen inngår blant annet øremerkede rekrutteringsstillinger, både stipendiat- og postdokstillinger. Tildelingene av stipendiatstillinger gjennom denne satsingen fra 2018 er videreført i 2019. Formålet med tildelingen er, for det første å knytte stipendiater til fakultetets strategiske satsningsområder, slik som for eksempel utdanningsforskning og oppfølging av Humeval-evalueringen til Forskningsrådet. For det andre har formålet vært å være et ledd i karriereutviklingen for unge forskertalenter som har behov for veiledererfaring. I tillegg til dette har fakultetet tradisjon for å øremerke stipendiatstillinger til strategisk prioriterte BOA-prosjekter som ERC, TMS Starting Grant programmet og SFF programmet.

Hovedansvaret for å følge opp kandidatene i fakultetets forskerutdanning ligger på grunnenhetene, og innenfor rammene av universitetets sentrale handlingsplan har disse stor frihet til å definere sine egne prioriteringer. Vi ser at stipendiatene i all hovedsak knyttes enten til prosjekter, til forskerskoler eller til forskergrupper. Fakultetet ser at det er viktig å støtte grunnenhetene i å sikre at det fins gode alternativer for alle stipendiater i ph.d.-programmet, slik at de innlemmes på en god måte i aktive forskningsmiljø.

Ved **IF** får kandidatene tilbud om forskeropplæring i regi av én av to forskerskoler (Forskerskolen i lingvistikk og filologi og Forskerskolen i Litteratur, kultur og estetiske fag), som begge arrangeres i samarbeid med LLE. Flere av IFs stipendiater er også knyttet opp mot prosjekter, som f.eks. LINGCLIM, Nasjonale prøver i engelsk, ReVISION og Aldring i kulturhistorisk perspektiv, eller til forskningsgrupper ved instituttet.

Ved **LLE** er flertallet av stipendiatene som ble ansatt i 2019 knyttet opp mot prosjekter og forskningssatsinger. Stipendiater med finansiering fra UiB er også sentrale i flere forskningsmiljøer, og instituttet arbeider for å integrere dem i aktive forskningsfellesskap og -grupper. Antall stipendiater som benytter seg av forskerskolene er varierende, og grunnenheten antyder at dette er noe å jobbe med fremover.

AHKR praktiserer i hovedsak åpne utlysinger, med tilsetninger basert på individuell kvalitet. Instituttet legger vekt på forskergruppene som det viktigste forum for forskerutdanning, og ønsker av den grunn primært at stipendiatene skal være tilknyttet en forskergruppe. Dette forutsetter at det både finnes relevante forskergrupper for alle stipendiater, og at forskergruppene er innrettet på en slik måte at det muliggjør fremlegging og diskusjon av stipendiatenes avhandlingsarbeid. AHKR satser også sterkt på å være medlem av forskerskoler ved andre universiteter, for å kunne tilby sine kandidater relevante ph.d.-kurs og forskerseminar, og er per 2020 medlem av fire nasjonale og internasjonale forskerskoler.

FoF har de siste årene jobbet målrettet for å heve forskerutdanningen til et godt internasjonalt nivå, for å gjøre det mulig for instituttets doktorander å hevde seg i konkurransen om få vitenskapelige stillinger i et svært internasjonalt marked. For å oppnå dette, ønsker man å knytte kandidatene til sterke, aktive forskergrupper, og instituttets politikk er derfor at stipendiatstillinger enten må lyses ut på prosjekt eller passe inn i en av de etablerte forskningsgruppene på instituttet. FoF peker derfor på en særlig utfordring knyttet til eksternfinansierte prosjekt. I den grad instituttet skal bidra med en egenandel i form av ph.d.-stipendiater, kan dette komme i konflikt med instituttets ønske om å satse på utvalgte forskergrupper.

SKOK arbeider for at kjønnsperspektiver skal innlemmes i opplæringsdelen for ph.d.-er ved UiB, gjennom å arrangere tverrfaglige møtesteder og årlige samlinger (ph.d.-relay) som er åpne for ph.d.-kandidater fra hele UiB. SKOK arrangerer regelmessig egne ph.d.-kurs og har i perioden 2017 – 2019 også ledet den nasjonale forskerskolen for kjønnsforskning. Alle SKOKs stipendiater er tilknyttet forskergruppen ved SKOK («Kjønns- og seksualitetsforskningens grunnlagsproblemer»), og eventuelt også andre grupper eller klynger med felles forskningsinteresser. SKOKs stipendiater er også tilknyttet den nasjonale forskerskolen for kjønnsforskning, og gjennom denne den internasjonale forskerskolen InterGender, der SKOK er representert i arbeidsgruppen og i styret.

SVT vurderer sammenhengen mellom forskningssatsingene ved senteret og ph.d.-utdanningen som god. Flere av stipendiatene arbeider på forskningsprosjekter ved senteret og/eller har prosjekter som er direkte relevante for disse. Noen av kandidatene har prosjekter som i større grad er frittstående, men også disse har aspekter ved seg som ligger nær opp til forskningssatsingene ved senteret. Alle ph.d.-kandidatene er knyttet til forskergruppen ved SVT, og en vellykket integrering av alle ph.d.-kandidatenes prosjekter i forskergruppen er en prioritering ved senteret.

Som vi ser fra de ulike grunnenhetenes rapporter, er forskerutdanningen en høyt prioritert virksomhet, og det er et stort mangfold i måten forskerutdanningen blir drevet på. Fakultetet ønsker i 2020 å videreføre arbeidet med å skaffe oversikt og koordinere forskerutdanningen for å styrke kvaliteten og sikre likebehandling av kandidatene.

OPPTAK, GJENNOMSTRØMMING, DISPUTASER, UNDERKJENNINGER OG FRAFALL – BESKRIVELSE AV SITUASJONEN OG EVENTUELLE TILTAK FOR Å FORBEDRE DISSE PARAMETRENE

Opptak og gjennomstrømming

I 2019 ble det tatt opp 23 nye kandidater til doktorgradsprogrammet ved Det humanistiske fakultet, deriblant 1 offentlig ph.d. Tallet på oppnådde ph.d.-grader var 21, deriblant 4 kvotekandidater. Korrigert for permisjon viser tallene at 10 kandidater leverte på normert tid eller tidligere, mens 1 leverte innen 6 måneder etter normert tid. 3 kandidater leverte mer enn 3 år på overtid. Blant disse var det 1 andre gangs innlevering. 2 ph.d.-avhandlinger ble underkjent i løpet av 2019, og 9 kandidater har trukket seg fra programmet lang tid etter at finansieringsperioden gikk ut. Dette henger sammen med at det er igangsatt nye rutiner for oppfølging av kandidater som har stått lenge i programmet ved flere av grunnenhetene og fakultetet vil ha et økt søkelys på dette i 2020.

Disputaser

Antallet avlagte doktorgrader har ligget stabilt de senere år, med 21 grader i 2019 mot henholdsvis 21 og 20 oppnådde ph.d.-grader i 2017 og 2018. Sett under ett vurderer fakultetet fjorårets gjennomstrømming som normal sammenlignet med tidligere år. Tallene for 2019 viser likevel at bare 22 av 43 kandidater (51%) med oppstart i 2013 hadde disputert seks år etter opptak. Selv om vi blant kandidatene som ikke har levert etter seks år både finner kandidater som fremdeles er i finansiering, som har avhandling til vurdering og som har fullført med disputas, viser dette at det stadig er behov for tiltak for å bedre gjennomstrømmingen i forskerutdanningen ved Det humanistiske fakultet. Det er god dialog med grunnenhetene om dette spørsmålet og enighet om en satsing på dette i 2020.

Fakultetet ønsker et sterkere søkelys på kvalitetssikring og likebehandling på tvers av grunnenhetene. Mye av grunnlaget for dette er lagt i fakultetets ph.d.-program, som gir en formell ramme for å satse videre på rutineutvikling, tett oppfølging og god integrasjon i forskningsmiljøene. Sammen med arbeidet som gjøres i forhold til pliktarbeidet, håper vi at dette skal ha en positiv effekt som på sikt vil gi utslag i de offisielle tallene for forskerutdanningen ved fakultetet.

Fakultetet kommer også i det kommende året til å videreføre et initiativ rettet mot kandidater som har stått lenge i programmet.

NÆRINGS-PH.D. OG OFFENTLIG SEKTOR-PH.D. – BESKRIVELSE AV SITUASJONEN OG EVENTUELLE TILTAK FOR Å ØKE ANTALLET KANDIDATER FINANSIERT GJENNOM DISSE ORDNINGENE

Det humanistiske fakultet har i dag 3 ph.d.-kandidater som er finansiert gjennom Forskningsrådets ordning for offentlig sektor-ph.d. Tilveksten har vært på 1 kandidat per år de siste 3 årene, og foreløpig ligger det an til noe tilsvarende for 2020. Selv om fagmiljøene er svært positive til ordningen og fakultetet legger godt til rette for denne typen samarbeid, opplever man at det er utfordrende å få til dette. Dette skyldes ikke minst at det for offentlig sektor og i kultursektoren, som er de mest aktuelle samarbeidspartnerne for fakultetet når det gjelder denne ordningen, er vanskelig å avsette midler som skal dekke arbeidsgivers egenandel.

VEILEDEROPPLÆRING OG KARRIEREVEILEDNING – BESKRIVELSE AV SITUASJONEN OG PLANLAGTE TILTAK

Veilederopplæring og karriereveiledning er i dag lagt til grunnenhetene. Selv om alle grunnenheter legger til rette for begge deler, varierer det hvor formalisert gjennomføringen er. Noen grunnenheter arrangerer regelmessige veiledersamlinger, mens andre fremhever at forholdene ligger godt til rette for erfaringsutveksling. Noe tilsvarende gjelder for karriereveiledningen, som i noen grad er overlatt til den enkelte veileder, og som ellers legges til den årlige medarbeidersamtalen, uten at det er gitt faste rammer for hvordan den skal gjennomføres og hva den skal inneholde. Fakultetet registrerer likevel en generell økning i grunnenhetenes interesse for å gripe fatt i veilederopplæring og karriereveiledning på en mer strukturert måte.

Fakultetet har ambisjoner om å utvikle tilbud på tvers av grunnenhetene både i veilederopplæring og karriereveiledning i 2020. Når det gjelder veilederopplæringen, skal vi sette i drift e-kurset om er utviklet av FIA, etter at vi har gjort de nødvendige tilpasningene til HF's ph.d.-program. Kurset fokuserer på de formelle sidene ved forskerutdanningen, og fungerer både som en introduksjon for nye veiledere og som en relevant oppdatering for de mer erfarne. Vi ønsker at våre veiledere skal oppdatere seg på aktuell kunnskap rundt doktorgradsveiledning, og kommer til å legge til rette for dette gjennom et åpent arrangement rettet mot alle våre vitenskapelig ansatte. Karriereveiledning vil kunne være en del av veilederoppgaven, og det kan diskuteres hvilken rolle den skal ha i denne settingen. I tillegg planlegger fakultetet å organisere en temadag knyttet til karriereveiledning i samarbeid med Stip-hf.

INTERNASJONALISERING – BESKRIVELSE AV SITUASJONEN OG PLANLAGTE TILTAK FOR Å ØKE INTERNASJONALE OPPHOLD FOR PH.D.-KANDIDATENE

HF's kandidater oppfordres til å skaffe seg internasjonale nettverk og å være aktive internasjonalt, blant annet gjennom deltakelse på internasjonale konferanser, internasjonale opphold eller ved å ha biveileder fra utenlandsk universitet.

Ansvar for at kandidatene gjennomfører internasjonale forskningsopphold ligger ved grunnenhetene i samarbeid mellom veileder, forskningsmiljøet og faglig ledelse.

Det fins økonomiske støtteordninger ved noen grunnenheter, men de fleste melder at kandidatene er avhengige av andre finansieringskilder, som Meltzerfondet eller Erasmus+. Det er svært viktig for å opprettholde internasjonaliseringen av ph.d.-utdanningen at slike støtteordninger er tilgjengelige for våre kandidater.

Når det gjelder rekruttering, er trenden at andelen utenlandske søkere til utlyste stipendiatstillinger er økende, og at kandidatgruppen blir stadig mer internasjonal. I 2019 var 13 av 23 nye kandidater utenlandske statsborgere (57 %). Disse fordeler seg på 10 nasjoner. I 2018 var andelen utenlandske kandidater 15 av 29 (52 %), fordelt på 12 nasjoner, mens den i 2017 var 9 av 21 (43 %), fordelt på 8 nasjoner.

I 2019 var andelen godkjente disputaser gjennomført av utenlandske kandidater 8 av 21 (38 %), fordelt på 7 nasjonaliteter, mens hele 17 av 21 (81%) av de godkjente ph.d.-avhandlingene ble skrevet på et annet språk enn norsk (mot 55 % i 2018 og 43 % i 2017).

ANNET

Samarbeid med Fakultet for kunst, musikk og design (KMD)

Etter ønske fra Forsknings- og innovasjonsavdelingen (FIA) har HF og KMD inngått et samarbeid om utdanningen av vitenskapelige ph.d.-kandidater knyttet til Griegakademiet – Institutt for musikk. Siden KMD ikke har noe eget vitenskapelig ph.d.-program, søker disse kandidatene opptak til og følger det vitenskapelige ph.d.-programmet ved HF. FIA, HF og KMD har i samarbeid utarbeidet et dokument om ansvars- og oppgavefordelingen, samt økonomiske og ressursmessige forhold mellom de to fakultetene. HF er gradsgivende fakultet og har det overordnede faglige og formelle ansvaret, mens den daglige faglige og administrative oppfølgingen av kandidatene skjer ved KMD. KMD har fast observatør i HF's Forsknings- og forskerutdanningsutvalg, og deltar med fast administrativ kontaktperson i administrativt nettverk for forskerutdanningen ved HF. Avtalen skal evalueres årlig, og kan forlenges for et år av gangen.

Samarbeid med Stip-hf

Fakultetet har i 2019 samarbeidet nærmere med Stip-hf enn tidligere år. Samarbeidet har særlig vært knyttet til en revisjon av retningslinjene rundt pliktarbeid, og gjennomføring av en temadag med fokus på psykisk helse. Begge samarbeidene kom i gang med utgangspunkt i initiativer fra Stip-hf, som fakultetet vurderte som verdifulle og derfor ønsket å engasjere seg i. Dette er et samarbeid som fakultetet kommer til å videreføre gjennom faste møter, 1-2 ganger i semesteret, og gjennom administrativ og økonomisk støtte til å gjennomføre regelmessige temadager 1-2 ganger i året.

Ph.d.-utdanningsmelding 2019 – Det medisinske fakultet

1. Oppfølging av fakultetets prioriteringer for ph.d.-utdanningen

Fakultetets prioriteringer for ph.d.-utdanningen er nedfelt i fakultetets [Handlingsplan for forskerutdanning](#). Fakultetets handlingsplan har skissert våre satsningsområder i fem kategorier: 1. rekruttering av forskningstalenter, 2. karriereutvikling, 3. kompetansehevende tiltak innen veiledning av doktorgradskandidater, 4. internasjonalisering og nettverksbygging, og 5. innovasjon. Fakultetets prioriteringer innen dette er omtalt mer i detalj under.

De fleste instituttene gir uttrykk for at forskerutdanningen er et prioritert området av virksomheten. Ett av instituttene opplyser om at de har formulert konkrete tiltak rettet mot forskerutdanning, heriblant rekruttering av eksterntfinansierte ph.d.-kandidater, profilering av ph.d.-kandidater, økning av deres kompetanse og ferdigheter, og styrking av veilederes engasjement og kompetanse.

2. Forholdet mellom fakultetets ph.d.-utdanning og forskningssatsinger

Fakultetet har to sentre for fremragende forskning ved to ulike institutt, som sammen med andre faglige miljøer fungerer stimulerende for forskerutdanningsvirksomheten og dens rekruttering. I 2019 ble det nye forskningssenteret Neuro-SysMed opprettet ved Klinisk institutt 1. Dette forventes også å inngå som en arena for rekruttering og utdanning av ph.d.-kandidater fremover. Flere av instituttene bruker forskergruppene og forskerskoler aktivt i ulike deler av arbeidet med ph.d.-utdanningen.

Flertallet av ph.d.-kandidatene ved fakultetet finansieres gjennom eksterne kilder, da enten gjennom eksterntfinansierte stipendiatstillinger (eks. EU-stipend, NFR-stipend mm), eller gjennom tilsetting i stillinger ved eksterne institusjoner (eks. helseforetakene). Flere institutt nevner rekruttering av kandidater med eksterne finansieringskilder som svært viktig for videre ph.d.-aktivitet i årene fremover. Ett institutt opplever konkurranse fra det private næringsliv som et hinder for god rekruttering av kandidater til stipendiatstillinger.

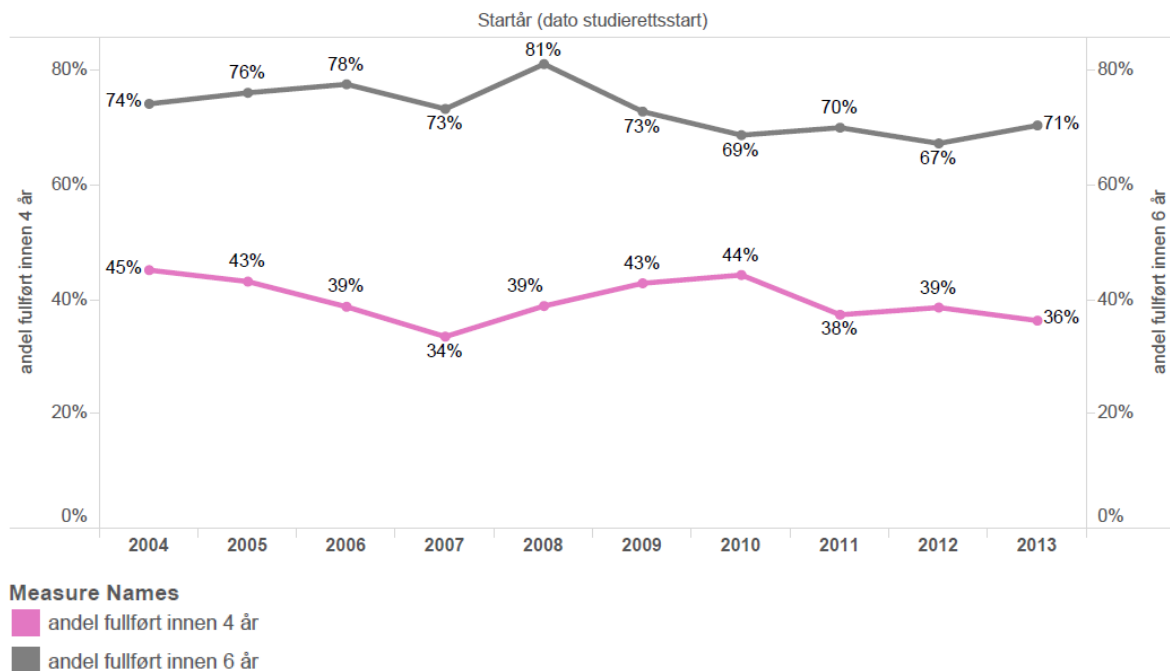
3. Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall - beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

I 2019 tok fakultetet opp 90 nye kandidater, med følgende fordeling: ni ved Institutt for biomedisin, én ved Institutt for klinisk odontologi, 23 ved Klinisk institutt 1, 24 ved Klinisk institutt 2, og 23 ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin. Dette er en nedgang fra 2018 da vi tok opp 115 nye kandidater. Totalt seks kandidater ble skrevet ut i 2019, mot fem kandidater i 2018.

Vi ser at det er variasjoner mellom instituttene når det gjelder gjennomstrømming og oppfølging av kandidater i programmet. Dette henger til dels sammen med instituttenes størrelse og antall kandidater ved hvert institutt.

En oversikt over fullførte kandidater seks år etter oppstart er vist i Figur 1 under.

Fullførte ph.d.-kandidater, fordelt på hvor lang tid de har brukt på å fullføre.

Figur 1: Figuren viser andel kandidater ved Det medisinske fakultet som har fullført ph.d.-graden sin innen hhv. fire og seks år etter opptaksår.

Som figuren over viser har andelen kandidater som fullfører på henholdsvis fire og seks år holdt seg stabil over flere år. Dette er interessant å se i lys av at det i samme periode er innført flere tiltak for bedre gjennomstrømming, blant annet midtveisevaluering (fra 2009) og veilederopplæring (fra 2013). Det bør samtidig bemerkes at figuren over viser bruttotall, som ikke tar høyde for eksempelvis redusert progresjon, sykefravær og foreldrepermisjoner. Dette er spesielt aktuelt for Det medisinske fakultet ettersom vi både har mange ph.d.-kandidater som gjennomfører ph.d.-løpet med 50 % progresjon, hovedsakelig fordi doktorgraden tas i kombinasjon med klinisk sykehusstilling. Videre har fakultetet en høy andel kvinnelige ph.d.-kandidater. Vi vet at kvinner som regel tar lengre foreldrepermisjoner enn menn, og statistisk sett også har høyere sykefravær. Som en konsekvens av at vi kun rapporterer offisielt på bruttotall vil dette medføre at fakultetet trolig slår dårligere ut på gjennomføringstall enn det som reelt sett er tilfellet. Fakultetet står derfor fast ved at slike tall også bør leses sammen med nettotiden for et mer korrekt bilde av den faktiske gjennomstrømmingen.

Fakultetet og instituttene vil fortsatt jobbe med å forbedre gjennomstrømmingen i programmet. Dette gjøres ved flere tiltak, blant annet å stille strengere krav til instituttets oppfølging av forsinkede kandidater, å styrke veileders kompetanse i ulike faser av doktorgradsprosjektet, og gjennom en mer bevisst bruk av midtveisevalueringen.

Totalt disputerte 93 kandidater ved fakultetet, med følgende fordeling: 9 ved Institutt for biomedisin, 5 ved Institutt for klinisk odontologi, 24 ved Klinisk institutt 1, 32 ved Klinisk institutt 2, og 23 ved Institutt for global helse og samfunnsmedisin. Dette er en økning fra 2018 da 78 disputerte ved fakultetet. Flere institutt kommenterer at de forventer en økning i antall disputaser i 2020.

Fakultetet anser det som positivt at det i 2019 er bedre samsvar mellom opptak og disputaser, da det i flere år på rad har vært langt flere opptak enn gjennomførte disputaser. Dette har medført en betydelig vekst i kandidatporteføljen. Ved årsslutt 2019 hadde fakultetet 558 aktive kandidater, noe som er en nedgang fra 594 i 2018.

Totalt hadde vi fire førstegangsunderkjenning og én annengangsunderkjenning. Etter innføring av ny ph.d.-forskrift har vi også hatt 3 anbefalinger om mindre omarbeidinger.

4. Nærings-ph.d. og Offentlig sektor-ph.d. – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å øke antallet kandidater finansiert gjennom disse ordningene

Fakultetet hadde i 2019 fire aktive nærings-ph.d.-kandidater, hvorav to av disse disputerte i løpet av 2019. Til tross for at fakultetet ennå ikke har et stort erfaringsgrunnlag med ordningen, er fakultetets erfaring med nærings-ph.d. at oppfølgingen av disse kandidatene svært ofte er betydelig mer ressurskrevende enn de øvrige kandidatene. I flere tilfeller ser vi at kandidatene havner i et krysspress mellom arbeidsgiver og veileder/UiB som går utover forskningen.

Fakultetet hadde i 2019 to offentlig sektor-ph.d.-kandidater, hvorav én disputerte i 2019. Fakultetets erfaring med offentlig sektor-ph.d. er for begrenset til å kommentere på denne ordningen.

Fakultetet gjorde i 2019 ingen ekstraordinære rekrutteringstiltak innenfor disse to ordningene, men bruker aktuelle kanaler og nettverk til å rekruttere ph.d.-kandidater. Blant annet brukes fakultetets årlige karrieredag som en kanal for å promotere ordningen til aktuelle bedrifter.

5. Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Fakultetet videreførte i 2019 sitt veilederopplæringstilbud. Fakultetet videreførte sin praksis med at e-kurs for veiledere er obligatorisk for alle veiledere. Kurset må være bestått før interne fagpersoner kan oppnevnes som veileder for nye ph.d.-kandidater. Ved årsslutt 2019 har om lag 240 interne personer fullført kurset.

Årets dagsseminar for ph.d.-veiledere ble som vanlig avholdt på høsten 2019. 35 personer var påmeldt, og like under 40 personer dukket opp til selve dagen. Årets seminar inneholdt som vanlig tematikk innen veiledningspedagogikk med gruppearbeid. I tillegg ble det holdt innlegg om følgende temaer: å designe et gjennomførbart ph.d.-prosjekt, ph.d.-kandidaters psykiske helse, midtveisevalueringer og RETTE. Fakultetet er på generelt grunnlag fornøyd med deltakelsen på seminarene, men ser at veiledergruppen som deltar ikke er så variert som man skulle ønske, med tanke på kjønn, ansiennitet og fagmiljø. Bredere deltakelse på seminarene er noe som fakultetet, gjennom Programutvalg for forskerutdanning, vil arbeide videre med i 2020.

Vi arrangerte også totalt fem veilederseminarer i 2019. Vi ser at veilederseminarene er godt besøkt og at vi her i større grad lykkes å rekruttere andre forskere enn dem som tradisjonelt deltar på dagsseminaret. Fakultetet vil fortsette å arrangere disse kortere veilederseminarene i 2020.

Den årlige karrieredagen ble også gjennomført i 2019. Det er instituttene som i samarbeid står for planleggingen og gjennomføringen av karrieredagen. Både oppmøte og tilbakemeldinger gir inntrykk av at karrieredagen er vedsatt blant ph.d.-kandidatene. Dette er noe som fakultetet vil prioritere også i kommende år.

6. Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

Fakultetet har fortsatt et stort internasjonalt engasjement, og deltar aktivt i de internasjonale nettverkene [NorDoc](#) og [Orpheus](#). I NorDoc-nettverket bidrar fakultetet inn med forskerkurs. Fakultetet oppmuntrer våre kandidater til å ta relevante forskerkurs ved eksterne medlemsinstitusjoner gjennom dette nettverket. I tillegg deltar fakultetet i én fellesgrad ved ett av instituttene (inngått i 2016). Det samme instituttet arbeidet i 2019 med opprettelsen av enda en fellesgrad.

For fakultetet som helhet er andelen internasjonale kandidater (statsborgerskap) omtrent 34 %. Dette tallet har holdt seg stabilt de senere årene. Alle instituttene melder om internasjonal aktivitet blant sine kandidater. Vi ser imidlertid at selv om svært mange kandidater deltar på eksterne kurs og internasjonale konferanser, er andelen ph.d.-kandidater som gjennomfører lengre forskningsopphold i utlandet fortsatt lav. Dette til tross for at fakultetet fra 2018 økte satsene for utenlandsopphold. Tendensen samsvarer med tidligere år. Det er imidlertid viktig å påpeke at det er her forskjeller mellom instituttene. Alle instituttene melder imidlertid om at fortsatt internasjonal aktivitet er noe de vil arbeide for videre, blant annet gjennom god og målrettet informasjon.

Fakultetet planlegger i 2020 å videreutvikle informasjonen til ph.d.-kandidater om internasjonalisering, herunder støtte til forskningsopphold. Målsetningen er at flere kandidater gjennomfører forskningsopphold på mer enn én måned i løpet av sitt ph.d.-prosjekt.

Ph.d.-utdanningsmelding 2019 fra Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet

Oppfølging av fakultetets prioriteringer for ph.d.-utdanningen

I Forskerutdanningsmeldingen fra 2018 ble det pekt på at prioriteringene for 2019 er å jobbe med rutiner for oppfølging av kandidater, utarbeide et årshjul for kvalitetssikring, samt utvikle nettsider for ph.d.-kandidater, veiledere og administrativt ansatte. Etter overgangen til fakultetsvise ph.d.-program har fakultetet jobbet med å tydeliggjøre interne regler, jobbe for ytterligere samkjøring mellom instituttene, og utarbeide regler der det er behov for det. Dette arbeidet fortsetter i 2020.

Fakultetet har et godt samarbeid med Universitetsbiblioteket, som har mange utfyllende tilbud til ph.d.-kandidater som blant annet PhD day, populærvitenskapelige foredrag og poster workshops. Dette samarbeidet vil fakultetet videreføre.

Forholdet mellom fakultetets ph.d.-utdanning og forskningssatsingene

En vesentlig del av forskerutdanningen ved fakultetet er knyttet opp mot Universitetet i Bergen sine [satsningsområder](#): Klima- og energiomstilling, marin forskning og globale samfunnsutfordringer.

Forskningssatsningene er i større eller mindre grad innen kjerneområdene av instituttenes forskningsaktivitet, men totalt sett har alle institutt noe forskningsaktivitet knyttet opp mot UiBs sentrale, eller fakultetets strategiske forskningssatsinger.

Samtidig er også en vesentlig del av forskerutdanningen naturligvis knyttet til mindre og større grunnforskningsprosjekter som f.eks. Birkelandsenteret for romforskning (BCSS).

Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenning og frafall – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

Opptak

Grunnet at fakultetet ikke har opptak til ph.d.-programmet samtidig med tilsetting er det vanskelig å gi eksakte opptak for 2019. Foreløpig tall for ph.d.-kandidater med startdato i 2019 er 82 fullførte opptak som er 2 opp fra 2018, og 8 ned fra 2017. Som i foregående år kan dette tallet øke når opptaket for 2019 er fullført.

Midtveisevaluering og medarbeidersamtale

Alle instituttene gjennomfører midtveisevaluering for ph.d.-kandidatene, og har god erfaring med dette. Dersom det avdekkes problemer i midtveisevalueringen følges dette opp med tiltak på instituttet. Det blir blant annet lagt vekt på at midtveisevalueringen er en god mulighet for ph.d.-kandidaten for å få tilbakemelding på forskningsprosjektet. Midtveisevalueringen er også svært viktig for å avdekke om ph.d.-kandidaten følger oppsatt tidsplan, og ev. hvilke tiltak som må iverksettes om oppsatt tidsplan ikke følges.

Flere institutt har tilbudt medarbeidersamtale, men opplever at få kandidater tar kontakt for å få dette. Det blir imidlertid pekt på at en del utfordringer som ph.d.-kandidaten har underveis kan bli fanget opp gjennom eksempelvis tett kontakt med ph.d.-koordinator og/eller leder av FU, veileder, i årsrapport og midtveisevaluering.

Det arbeides systematisk med tiltak for å styrke gjennomføring og oppfølging av ph.d.-kandidater, noe som har resultert i at det ved enkelte institutt har vært en markant økning av ph.d.-kandidater som leverer på normert tid.

Gjennomstrømming

Gjennomstrømmingstiden for kandidater som disputerte høst 2019 ved Det matematisk-

naturvitenskapelige fakultet er relativ god. Gjennomsnittlig nettotid for alle kandidater er 3,6 år (UiB-ansatte ved MN-fakultetet: 3,3), som er det samme som i 2018 (ned 0,2 for UiB-ansatte ved MN-fakultetet). Gjennomsnittlig bruttotid er 5 år (UiB-ansatte ved MN-fakultetet: 4,3 år), som er en oppgang på 0,3 år sammenlignet med 2018 (nedgang 0,3 for UiB-ansatte ved MN-fakultetet).

Fakultetet ønsker å bidra til mer systematisk arbeid med gjennomstrømming først og fremst ved at instituttene gjennom programstyret deler erfaringer med tiltak som prøves ut ved instituttene.

Antall disputaser

I 2019 var det 69 disputaser ved Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet. Dette er 11 færre disputaser enn i 2018, og 16 lavere enn måltallet på 85. Det lave tallet skyldes i all hovedsak at fakultetet hadde et lavere antall nytilsatte stipendiater i 2014 enn vi tok høyde for da måltallet ble satt. Ettersom nyrekrutteringer gikk opp igjen fra 2015 er måltallet 80 for 2020.

Underkjenninger

I 2019 var det 3 som fikk avhandlingen førstegangsunderkjent og med mulighet for ny innlevering. En av disse har i ettertid fått avhandlingen godkjent. Videre er det to kandidater som leverte i 2019 som har fått mulighet til mindre omarbeiding etter at denne ordningen trådte i kraft 1. september 2019.

Fakultetet ser at muligheten for mindre omarbeiding blir brukt, og det ser ut til at noen saker som tidligere ville blitt underkjenning kan ivaretas med mindre omarbeiding.

Frafall

Andelen ph.d.-kandidater som har gjennomført etter 6 år er 69,79%, ned fra 75,9% i 2018.

Avbrutte avtaler vår 2019 er 8, opp 4 fra vår 2018. Det har tidligere vært lite fokus på å avslutte studieretter på ph.d., så det er vanskelig å tyde ut fra disse tallene om det indikerer et større frafall.

Nærings-ph.d. og Offentlig sektor-ph.d. – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å øke antallet kandidater finansiert gjennom disse ordningene

De fleste instituttene har aktive kandidater på nærings-ph.d. Ordningen er godt kjent i miljøene, men det er i liten grad iverksatt egne tiltak for å øke forekomsten. Ved MN-fakultetet er det ca. 15 nærings-ph.d-er.

De fleste instituttene som har nærings-ph.d.-er gjør dette gjennom et nært samarbeid med veileder/forskningsgruppe/institutt og næringslivet.

Ett institutt melder at de har satt i verk tiltak for å øke antall ph.d-kandidater finansiert som nærings-ph.d.

Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak

Veilederopplæring

Veilederopplæringen fungerer godt. Fakultetet bruker e-kurset som er utviklet ved FiA, og det blir ikke gjennomført opptak til forskerutdanningen ved MN-fakultetet før både interne og eksterne veiledere har gjennomført veilederopplæringen.

Karriereveiledning

Fakultetet har ikke egne tiltak på karriereveiledning, dette ivaretas i stor grad på instituttene gjennom medarbeidersamtaler og i forskningsgruppene. HR-avdelingen ved fakultetet jobber også med å arrangere karrieredag for ph.d.-kandidater.

Ved enkelte institutt har en også fokus på dette temaet. I tillegg er flere miljø engasjert i forskerskoler og i noen av disse gis de kurs i karriereutvikling og i å skrive gode prosjektsøknader til ekstern finansiering.

Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene

Fakultetet innførte ved oppretting av fakultetsvise ph.d.-program krav om at alle kandidater skal ha gjennomført presentasjon på internasjonal konferanse, som en obligatorisk del av opplæringsdelen. Dette sikrer at alle kandidater har denne erfaringen. I tillegg deltar en del kandidater på kortere eller lengre internasjonale forskningsopphold, som en del av arbeidet med avhandlingen. Dette kan være hos samarbeidspartner, hos en ekstern biveileder, på forskerskoler, sommerskole, eller workshops. Enkelte har også kandidater tilknyttet EUs Marie Curie-program hvor utenlandsopphold er en planlagt del av utdanningen.

I tillegg til dette tas det opp en stor andel internasjonale kandidater ved ph.d.-programmet. De siste årene har det lagt på rundt 60 %. I 2019 var 64% av de som disputerte ikke-norske statsborgere. Det har dermed vært en gradvis økning fra 56% i 2017 og 60% i 2018.

PH.D.-UTDANNINGSMELDING 2019

DET SAMFUNNSVITENSKAPELIGE FAKULTET

Ph.d.-utdanningsmeldingen for Det samfunnsvitenskapelige fakultet gir en overordnet vurdering av forskerutdanningen som tilbys ved fakultetet.

Oppfølging av fakultetets prioriteringer for ph.d.-utdanningen

I 2019 har fakultetet startet utviklingen av et opplegg for veilederopplæring, gjennomgang av opplæringsdelen, med et særlig fokus på kurset i vitenskapsteori og etikk, og fulgt opp instituttene for å sikre at nye regler og rutiner blir fulgt.

Veilederopplæring

Fakultetet ønsker å etablere følgende program for veilederkompetanse:

1. Kurset [UPED622 Forskningsveiledning](#) som tilbys alle ph.d.-veiledere ved UiB
2. E-læringskurs i regelverk og rutiner (fra 2020)
3. Seminar for erfaringsutveksling (fra 2020)

E-læringskurset i regelverk og rutiner er under arbeid. Fakultetet har tatt utgangspunkt i malen for e-læringskurs fra FIA, og har utviklet første fakultetsversjon av dette kurset. Fakultetet ønsker imidlertid å jobbe mer med form og innhold på kurset i samarbeid med HR sentralt, samt å gjennomføre brukertester. Målet er å sikre at det er godt samsvar mellom kursets læringsutbytte, pedagogisk fremstilling, innhold og quiz før e-kurset lanseres.

Fakultetet har etablert en ressursgruppe med et utvalg av veiledere (med ulik grad av veiledererfaring og med og uten utenlandsk bakgrunn). Gruppen har i sine møter diskutert behovet for seminarer for erfaringsutveksling, egnet form for slike seminarer, mulige aktuelle temaer og hvor formalisert veilederopplæring det er behov for. Fakultetet ønsker å tilby veilederopplæring der veiledere kan velge en av to modeller. Modell 1) Et mer omfattende læringsopplegg der veiledere oppnår et sertifikat etter å ha deltatt på UPED622, e-læringskurset, og et visst antall seminar. Modell 2) Veiledere gjennomfører e-læringskurset og deltar på seminar når de ønsker det. Ved gjennomført opplegg under modell 1 vil fakultetet utstede formell dokumentasjon på fullført program for veilederkompetanse. Dette kan være av særlig interesse for yngre vitenskapelige ansatte med ønsker om videre akademisk karriere.

Gjennomgang av opplæringsdelen

Fakultetet har hatt en grundig dialog med emneansvarlig for ph.d.-kurset i vitenskapsteori og etikk (VITSV900) ved Senter for Vitenskapsteori (SVT) høsten 2019 og våren 2020. Våren 2020 holdt fakultetet et utvidet instituttledermøte der også programstyret for ph.d.-programmet og ph.d.-ansvarlige ved instituttene deltok. Møtet ble arrangert som en oppfølging etter dialogmøtene fakultetet hadde med instituttene høsten 2019. Der kom det frem at kurset ble oppfattet ulikt og noen av instituttene var kritiske til kurset. Fakultetet ønsket derfor å gi instituttene mulighet til å fremme sin kritikk til emneansvarlig fra SVT etter en presentasjon av kurset, anno 2020. På møtet holdt emneansvarlig en grundig presentasjon av kurset og var tilgjengelig for diskusjoner og innspill. Det ble også åpnet for å sende inn ønsker om eventuell ekstern evaluering av kurset i etterkant av møtet. Fakultetet mottok ingen henvendelser om dette. Gjennomgangen var svært nyttig og fakultetet oppfattet at det ble etablert en bred enighet om å videreføre kurset som et viktig element i opplæringsdelen. Videre vil fakultetet og SVT undersøke muligheten for å utvide kursets etikkdel, eventuelt å skille ut etikkdelen i et eget kurs. En modell kan da bli vitenskapsteori på 7,5 studiepoeng og etikk på 2,5 studiepoeng. Fakultetet vil følge opp prosessen videre med å gjøre justeringer knyttet til kommunikasjon og organisering.

Et annet viktig prosjekt knyttet til opplæringsdelen er etablering av nytt felles kurs innen kvalitativ metode. Representanter fra fire av fakultetets institutter deltar i prosjektgruppen. Målet er å etablere et valgmenne innen metode som skal tilbys årlig i samarbeid mellom instituttene. Arbeidet startet i 2019 og er pågående.

Oppfølging av nye regler og rutiner

Fakultetet hadde dialogmøter med alle instituttene i august- september 2019 for å sikre at alle endringene ved overgang til eget ph.d.-program var godt kjent og var/ville bli gjennomført. Både fakultetet og instituttene hadde god nytte av dialogmøtene, der blant annet misforståelser knyttet til nye regler ble oppklart. De endringene som har hatt størst behov for avklaring er spørsmål knyttet til opptak av kandidater med 1-1,5 års masterutdanninger og tolkningen av regelen om at doktorgradskomiteen kan be om at avhandlingen blir omarbeidet før endelig innstilling foreligger.

Erfaringen med endringene så langt er generelt gode. Det er likevel oppdaget noen mindre behov for justeringer i regelverk ettersom det er tatt i bruk. Fakultetet vil gå gjennom opptaksreglene og tydeliggjøre kravene i større grad. Det har blant annet vist seg at kravene til metodekompetanse bør tydeliggjøres mer, og det må være mest mulig klart for søkere til programmet hvilke krav som stilles og hvilke tilfeller det er ulike krav ved de ulike instituttene.

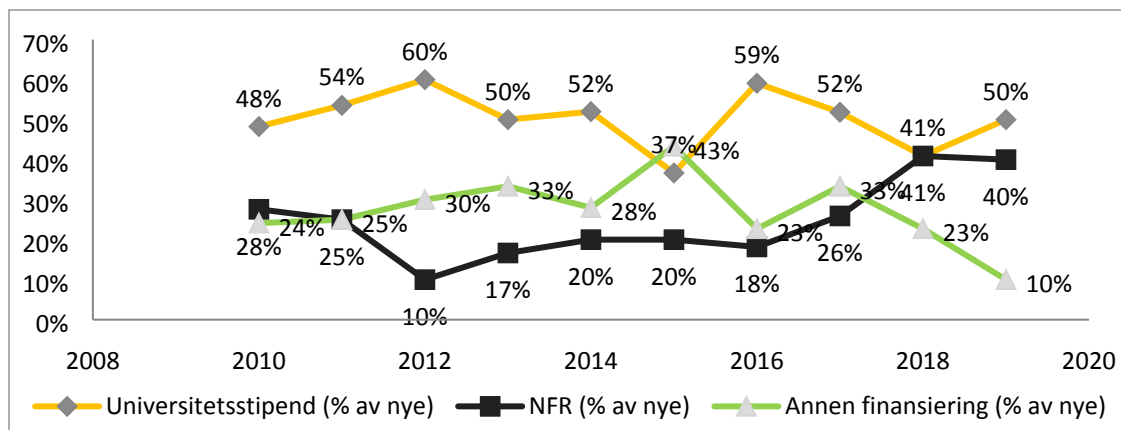
En annen viktig prioritering for fakultetet er planleggingen av en karriereutviklingsdag. En gruppe, sammensatt av ph.d.-kandidater og andre ansatte, er ansvarlige for å lage program for karriereutviklingsdagen som vil arrangeres høsten 2020. Fakultet har også jobbet med å løfte karrieresidene på nett ved blant annet å etablere en nettside som tydeliggjør overførbare ferdigheter ph.d.-kandidater oppnår ved fullført grad.

Programstyret hadde to møter i løpet av 2019 og muligheten for å diskutere og vurdere nye praksiser og rutiner med styremedlemmene har vært viktig for å sikre kvaliteten i programmet.

Forholdet mellom fakultetets ph.d.-utdanning og forskningssatsinger

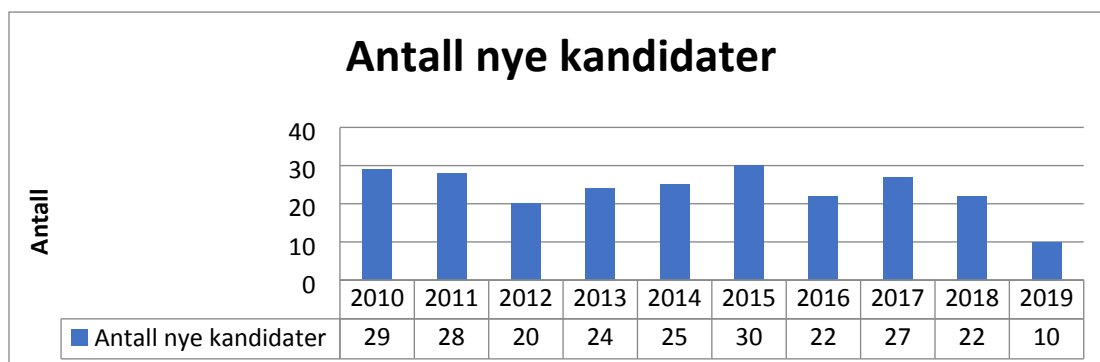
Et grunnleggende forhold mellom forskerutdanning og forskningssatsinger sikres for alle kandidater ved deres integrering i forskningsgruppene/profilområdene til instituttene. I tillegg blir det gjort strategiske vurderinger ved ansettelser av nye stipendiater knyttet til aktuelle satsningsområder. Eksempelvis er seks av fakultetets kandidater knyttet til forskningsgruppen DIPA (Discretion and Paternalism), med professor Marit Skivenes som prosjektleder og veileder. De er dermed knyttet til et stort forskningsprosjekt med omfattende internasjonalt samarbeid og med flere gjesteforskere som bidrar til prosjektet og til kandidatene. På denne måten medvirker forskningsprosjektene til å gi ph.d.-kandidatene internasjonale og nasjonale forskernettverk. Andre forskningssatsinger ved fakultetet som Centre for Energy transformation (CET) har flere ph.d.-kandidater kobla opp mot temaområda Klima og energiomstilling; Grønn omstilling og næringsutvikling; Byplanlegging og stedsutvikling. DIGSSCORE (The Digital Social Science Core Facility) har også flere ph.d.-kandidater tilknyttet store prosjekter, som arbeidet med medborgerpanelet.

Vi har et økende antall stipendiater knyttet til NFR, mens for annen ekstern finansiering er trenden nedadgående. Stipendiater som har sine prosjekter finansiert av eksterne kilder innlemmes som oftest i et internasjonalt forskningsteam. De fleste er i tillegg tilknyttet en av forskningsgruppene på sitt respektive institutt.

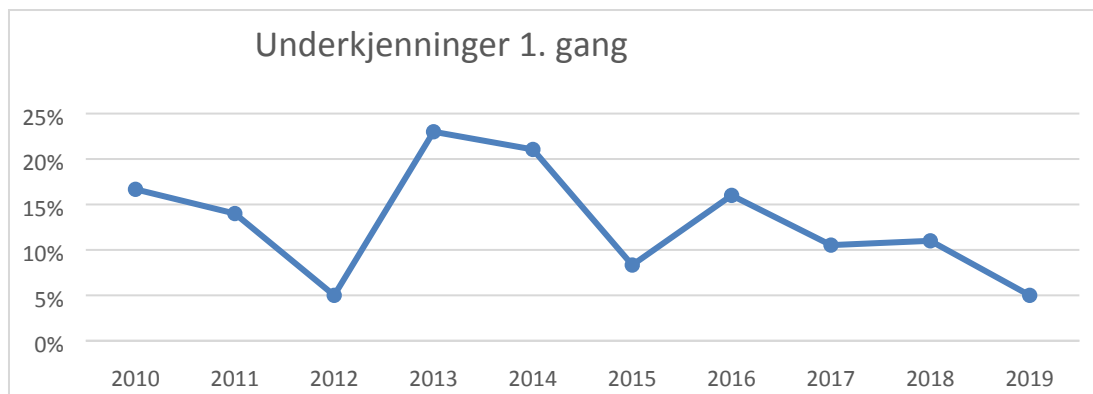
Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall

I 2019 tok fakultetet opp kun 10 nye kandidater til ph.d.-programmet. 5 av disse er universitetsstipendiater, 3 er NFR-finansierte og 2 har ekstern arbeidsgiver. Som oversikten under viser er 10 kandidater en dramatisk halvering av opptaksnormalen. Det er flere faktorer som kan forklare det lave opptaket. Fakultetet har fått tildelt færre stillinger innen grunnbevilgning, blant annet på grunn av UiB sin satsing på ph.d.-stillinger innen de strategiske satsingsområdene. Fakultetet har dessverre ikke fått tilslag på noen av de strategiske utlysningene for 2019. Instituttene er delvis kritisk til denne omfordelingen av stillinger og melder fra at de mener fristene er for korte knyttet til disse utlysningene. I tillegg har fakultetet fått tilslag på færre ekstern-finansierte prosjekter, og enkelte av de prosjektene med tilslag har prioritert postdoktor-stillinger fremfor ph.d. Avslutningsvis har det også vært færre ph.d.-kandidater med eksterne arbeidsgivere som har søkt opptak til fakultetets ph.d.-program. Enkelte søknader om opptak til programmet fra stipendiater med eksterne arbeidsgivere har også fått avslag på grunn av for lavt karakternivå eller mangelfull dokumentasjon av metodekunnskaper. For å sikre tydelighet i opptaksfasen ble en samarbeidsavtale med Høyskolen Kristiania inngått i 2019 innen mediefag.

Fakultetet hadde 22 disputaser i 2019. Til sammenligning hadde vi 21 disputaser i både 2018 og 2017. Gjennomstrømmingstallet for 2019 er på 3,8 år netto (den totale tiden kandidaten har benyttet i forskerutdanningen fra opptak til innlevering, fratrullet pliktarbeid, permisjoner etc). I 2019 ble 4 av kandidatene som var på overtid skrevet ut av programmet.

Fakultetet hadde også i 2019 en lavere prosentandel underkjente avhandlinger enn tidligere år. 1 ph.d.-kandidat (5 % av de bedømte) fikk underkjent sin avhandling etter første innlevering. De siste tre årene har det vært kun 1-2 underkjenninger årlig. Snittet de siste 9 årene er 14 %.

Med få enkeltunntak leverer alle inn avhandlingen på nytt og får godkjent 2. innlevering. Selv om de fleste underkjenninger ender med fullført grad, og andelen underkjenninger har gått ned, har fakultetet fortsatt et tydelig fokus på å følge opp tiltakene for å sikre bedre integrering av kandidatene i fagmiljøene, tettere oppfølging underveis, og på sikt lavere sannsynlighet for underkjente avhandlinger. En lavere andel underkjenninger de siste par år kan tyde på at tiltak som oppstartsamtale, årlig medarbeidersamtale for alle kandidater, midtveisevaluering, to veiledere og tilbud om sluttevaluering har hatt en positiv effekt.

Overgangen til fakultets-ph.d.-program innebærer også en bedring for kandidatene i den forstand at etablert praksis har blitt tydeliggjort og formalisert, og gjennom de vedtatte endringene vi mener har bedret ph.d.-utdanningen ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet. Gjennomgangen av de ulike instituttene ph.d. meldinger viser at de ulike instituttene arbeider med å få på plass rutiner for tettere oppfølging av ph.d. kandidatene.

Nærings-ph.d. og Offentlig sektor-ph.d.

Fakultetet har 3 kandidater på ordningen Offentlig sektor-ph.d. og 1 kandidat på Nærings-ph.d. Kandidatene hadde oppstart i 2017 og 2018. En femte kandidat har fått betinget opptak dersom prosjektet får finansiering gjennom Offentlig sektor-ph.d.

Instituttene er positive til å få flere ph.d.-kandidater på disse ordningene. For å få til dette ønsker instituttene å gå i dialog med personer som henvender seg (potensielle søkere og virksomheter), aktivt ta kontakt med virksomheter og oppfordre kvalifiserte kandidater som blir ansatt i offentlig/privat virksomhet om å ta opp muligheten for slike ph.d. stillinger med sine arbeidsgivere. Institutt for geografi har f.eks. vært i kontakt med Bymiljøetaten i Bergen Kommune der muligheten for Offentlig sektor-ph.d. var et tema.

Flere fagmiljø påpeker at aktuelle kandidater må være faglig kvalifiserte på lik linje med andre kandidater som får opptak til ph.d.-programmet. Programstyret diskuterte i 2019 om denne gruppen kandidater skulle få lavere karakterkrav ved opptak. UiO praktiserer dette. Det ble besluttet å holde på samme opptakskrav for alle søkere til programmet.

Veilederopplæring og karriereveiledning

Fakultetets pågående satsinger på veilederopplæring og karriereveiledning er omtalt under overskriften: Oppfølging av fakultetets prioriteringer for ph.d.-utdanningen.

Veilederopplæring ivaretas også av instituttene selv gjennom arrangering av lokale veilederseminarer, der problemstillinger knyttet til ph.d.-veiledning tas opp til diskusjon, og bruk av erfarne mentorer som gir kollegial støtte.

Fakultetet tilbyr allerede flere aktiviteter gjennom ph.d.-løpet som bidrar til karriereveiledning for kandidatene. Faste aktiviteter som oppstartsseminar, seminar i akademisk skriving og publisering og avslutningsseminar inneholder alle elementer av karriereveiledning. Tilbudet som allerede gis og nyttige ressurser for kandidatene er tydeliggjort på fakultets karrierenettssider.

Internasjonalisering

Alle ph.d.-kandidater ved fakultetet oppfordres til å gjennomføre et utenlandsopphold ved relevante forskningsinstitusjoner og fakultetet har egne støtteordninger for dette. Kandidatene opplever i all hovedsak at det blir lagt godt til rette faglig, administrativt og økonomisk for utenlandsopphold, men noen etterlyser mer informasjon om andre tilskuddsordninger en kan søke på. Etter utenlandsopphold, der kandidaten har fått økonomisk støtte fra fakultetet, er det krav om en rapport fra oppholdet. Informasjon som kan være nyttig for andre kandidater som planlegger tilsvarende opphold formidles videre for å avlaste i planleggingsjobben. Kandidatene har også benyttet seg av tilbudet om utreiseseminar i regi av Internasjonalt senter.

For de som ikke gjennomfører et utenlandsopphold skjer internasjonal nettverksbygging gjennom andre arenaer, deriblant deltakelse på konferanser, sommerskoler og samarbeid med gjesteforskere.

Alle stipendiatstillinger ved SV-fakultetet lyses ut internasjonalt og vi får erfaringsmessig mange utenlandske søkere. Fagansvarlige oppfordres også til å bruke egne internasjonale nettverk når nye stipendiatstillinger lyses ut. Andelen utenlandske kandidater ved fakultetet er for tiden 36 %.

Ph.d.-utdanningsmelding 2019

Ph.d.-programmet i rettsvitenskap

Foto: André Kvalvågnes

1. Oppfølging av fakultetets prioriteringer for ph.d.-utdanningen

I 2019 har implementeringen av ph.d.-utdanningen i fakultetsvise ph.d.-program vært et selvsagt fokusområde. En arbeidsgruppe bestående av prodekan for forskning, Anne Marie Frøseth, leder for ph.d.-programmet, Jørn Jacobsen, og ph.d.-koordinator Idunn Tandstad (vikar for Gunhild Brubakken) har stått for arbeidet med implementeringen. Den nye programbeskrivelsen ble godkjent av Forskningsutvalget ved Det juridiske fakultet (FU) 9. januar 2019 og vedtatt i Fakultetsstyret 5. februar samme år.

Som et ledd i den større prosessen som ledet frem til fakultetsvise ph.d.-program, har ledelsen av ph.d.-programmet arbeidet med en gjennomgang av opplæringsdelens obligatoriske emner på 20 studiepoeng, med tanke på ytterligere kvalitetsheving og kvalitetssikring. Også alternativene for oppfylling av den valgfrie eller åpne delen av opplæringsdelen er blitt gjennomgått og utvidet, blant annet for å invitere ph.d.-kandidatene til å ta del i forskjellige aktiviteter som bidrar til å forme de som rettsforskere.

Fram til 2020 har den obligatoriske delen av opplæringsdelen bestått av to emner, Grunnlinjen og Perspektivlinjen, på ti studiepoeng hver. Disse har omfattet seminarundervisning, i tillegg til de obligatoriske aktivitetene 2x David Doublet-seminar (internseminar for alle på ph.d.-programmet uavhengig av kull), Det nasjonale doktorandseminaret (felles med ph.d.-utdanningene i rettsvitenskap ved UiO og UiT), tekstkvalitetsseminar og prosjektpresentasjon.

Gjennomgangen av opplæringsdelen har resultert i en modulering fremfor to større bolker på ti studiepoeng hver. Opplæringsdelen er nå delt opp i seks tematiske innrettede bolker som hver har sin emneansvarlig. Leder for ph.d.-programmet har emneansvaret for den første og tredje bolken, i tillegg til at han har en brobyggende funksjon i samarbeidet mellom de ulike emneansvarlige og et overordnet blikk med tanke på den røde tråden gjennom hele programmet. Det har vært en utfordring at programmet har vært driftet av få personer, som heller ikke har hatt allmenn rettsteori og metode som primærområder i sin egen forskning. Omleggingen legger til rette for at flere seniorer blir involvert i ph.d.-utdanningen, og dermed også at ph.d.-utdanningen blir bredere forankret i fakultetet og dets forskere. Endringen fører også med seg mer samarbeid på tvers av modulene og mindre sårbarhet for frafall av undervisningskrefter.

Mens Grunnlinjen og Perspektivlinjen strakk seg over store deler av undervisningssemesteret, vil de nye modulene være av en mer intensiv og kortvarig art. Undervisningen vil typisk foregå over bare to uker, men være tidkrevende og arbeidskrevende disse to ukene. På denne måten får kandidatene mulighet til å konsentrere seg om avhandlingsskriving og deltakelse i annen forskningsaktivitet i periodene det ikke er undervisning. En slik type blokkundervisning har hatt suksess i undervisning på bachelor- og masternivå, og vi ser at det vil ha store fordeler også på ph.d.-nivå. Vi har også noen kandidater på programmet som er ansatt andre steder i landet, og for dem vil det være svært hensiktsmessig å ha korte og intensive opphold i Bergen.

Fakultetets ledelse har tidligere blitt kontaktet av professor Sanne Taekema, Erasmus University Rotterdam, med forespørsel om et samarbeid for å utvikle en internasjonal forskerskole for rettsvitenskapelig metode i vid forstand. Andre aktuelle samarbeidspartnere er København, Helsinki og Lund. De aktuelle institusjonene har lignende ph.d.-program. Taekema er en av redaktørene for det anerkjente tidsskriftet Law and Method ([Dutch publisher Boom](#)), og arrangerer i den forbindelse

faglige seminar i tidsskriftets nedslagsfelt. I mars 2020 begynner Taekema som professor II ved Det juridiske fakultet, og hennes 20 % arbeidstid skal i stor grad gå til å undervise på ph.d.-programmet og ellers bidra i ph.d.-relaterte aktiviteter, som seminarer og lignende. Taekema vil også få en viktig rolle med tanke på det kontinuerlige arbeidet med kvalitetsheving av ph.d.-programmet.

2. Forholdet mellom fakultetets ph.d.-utdanning og forskningssatsinger

I [fakultetets strategi 2016-2022](#) står UiBs tre strategiske satsingsområder, marin forskning, forskning innen klima og energiomstilling og forskning knyttet til de store globale samfunnsutfordringene sentralt, og fakultetet har levert flere skisser til prosjekter innenfor disse. Strategien binder også fakultetet til å satse på tverrfaglighet og samarbeid med andre institusjoner i rettslivet.

Fakultetet mottok to stipendiatstillinger etter intern konkurranse på UiB fra universitetets satsingsområder – en innenfor klima- og energiomstilling og en innenfor globale samfunnsutfordringer. Det er ansatt nye stipendiater i begge stillingene. Fakultetet fikk også tildelt et prosjekt på 5 millioner fra Akademiaavtalen i 2019 innenfor området klima- og energiomstilling, nærmere spesifikt knyttet til havvind. Stillingen er under utlysning og det er ventet flere gode søkere til stillingen.

Om lag en fjerdedel av kandidatene på ph.d.-programmet har prosjekter som tematisk faller inn under et av UiBs strategiske satsingsområder, og over en tredjedel har prosjekter som kan knyttes til tverrfaglighet eller samarbeid med andre institusjoner i rettslivet.

Om ph.d.-utdanningen spesielt står det i fakultetets strategi at

«[d]et juridiske fakultet skal ha ei forskarutdanning av høg internasjonal kvalitet. Ph.d.-kandidatar på fakultetet skal delta aktivt i lokale, nasjonale og internasjonale nettverk. Ph.d.-kandidatane skal bli trena i å presentere og diskutere prosjekta sine med internasjonale kollegaer. Fakultetet skal syte for at det jamleg blir halde kurs og seminar for dei som rettleier ph.d.-kandidatane.»

De aller fleste av våre kandidater blir trent i å presentere og diskutere prosjektene sine med kollegaer fra andre land, blant annet gjennom fakultetets Kinasatsing (nærmere utdypet i punkt 6). Fakultets strategi oppfordrer også våre ansatte til å delta i den offentlige debatten, noe våre kandidater gjør. I 2019 gjaldt dette spesielt Nav-saken og klimasøksmålet, der to av våre kandidater har vært sentrale fagpersoner i mediebildet¹.

Kurs og seminarer for veiledere utredes nærmere under punkt 5.

¹ Om Nav-saken og trygderett generelt, se blant annet

- [NAV-saken: En skandale for både den utøvende og dømmende makt](#) Innlegg om NAV-saken på åpent seminar ved Det juridiske fakultet
- [Dårlig selvtillit gir ikke AAP](#) Kronikk i Dagbladet om feiloppfatninger om arbeidsavklaringspenger
- [Bryter NAV loven i opprydningsarbeidet også?](#) Kronikk i VG om regelforståelsen i opprydningsarbeidet

Om klimasøksmålet, se blant annet

- [Forskar forventar fleire klimasøksmål](#) Intervju i forskning.no
- [Tampen brenner! Risiko for søksmål](#) Foredrag på Litteraturhuset i Bergen

3. Opptak, gjennomstrømming, disputaser, underkjenninger og frafall

Høsten 2019 var 47 kandidater tilknyttet ph.d.-programmet ved Det juridiske fakultet. 30 av disse er per dags dato ansatt på fakultetet, og av dem er 21 finansiert over grunnbevilgningen. Fem kandidater er eksternfinansiert helt eller delvis av NFR, TMS og advokatforeningen. Én kandidat er nærings-ph.d., hvor finansieringen er delt mellom NFR og advokatkontoret hvor han er ansatt, og én kandidat er offentlig-sektor-ph.d., hvor NFR deler utgiftene med Skatt Vest. Åtte av kandidatene som er tatt opp på fakultetets ph.d.-program er ansatt ved en annen utdanningsinstitusjon eller virksomhet.

I 2019 ble åtte nye kandidater tatt opp på programmet. Fem av disse tiltrer stillingene sine i 2020. Fakultetet opplever en øket interesse for doktorgradsprogrammet og det er flere gode søkere til utlyste stipendiatstillinger, både forskerlinjestudenter og eksterne søkere. Det er også flere som har gått forskerlinjen som søker seg tilbake etter et par år i yrkeslivet utenfor fakultetet.

Fakultetet holdt fem disputaser i 2019, alle for graden ph.d. To avhandlinger (én ph.d. og én dr. philos.) ble underkjent. Ytterligere to avhandlinger ble levert i 2019.

Vi forventer en sterk økning av ferdigstilte avhandlinger og disputaser i 2020.

Fakultetet arbeider aktivt og kontinuerlig med å sikre kandidatenes gjennomføring på ph.d.-programmet. På opplæringsdelen er det tilnærmet full gjennomføringsgrad. En viktig årsak til forsinkelser er foreldrepermisjoner og omsorgspermisjoner. Utover dette har fakultetet størst problemer med gjennomstrømmingen av kandidater som ikke er ansatt ved fakultetet, noe som til dels skyldes tilretteleggingen fra den lokale institusjonen. Avtalene som inngås mellom arbeidsgiverorganisasjonen og fakultetet om opptak på ph.d.-programmet, er nå i større grad enn tidligere tydeligere på hva som forventes av tilrettelegging fra arbeidsgiver, og at vi forventer at kandidaten arbeider 75 % eller fulltid med avhandlingen.

Det er også en del av fakultetets ansatte stipendiater som leverer avhandlingen mellom 6 og 12 måneder på overtid. Kortvarige sykemeldinger forekommer også i denne gruppen, men den vesentligste årsaken synes å være at stipendiaten er lenge i stillingen uten å få en klar tematisk retning og problemutvikling i prosjektet, og kommer for sent i gang med en tilstrekkelig fokusert skriveprosess. En kontinuerlig oppfølging av mange kandidater over lang tid, gir grunn til å tro at en del av årsaken til forsinkelse hos dagens kandidater er at studieordningen gir for lite trening i selvstendig skriving og forskningsmetode, kombinert med at ingen av kandidatene har vært i en universitetslektorstilling over 6 måneder med forskningstid før opptak. Dette resulterer i at kandidatene som tas opp på programmet har for liten tid til å arbeide med prosjektet og en prosjektskisse før de søker stilling. De fleste stipendiatene har selvstendige forskningstema som ikke er en del av større forskningsprosjekt. De er derfor stort sett avhengige av å utarbeide prosjektet og vurdere risikoen i dette ved egen hjelp. Søknaden må i tillegg utarbeides enten mens de er studenter eller har annen jobb ved siden av. Dette er en ny situasjon som har oppstått og forsterket seg de siste 8 årene, og som særlig kan settes i sammenheng med at man i dag ikke ansetter potensielle søkere før de tas opp på programmet. Fakultetet ansatte tidligere de fleste potensielle søkere i universitetslektorstillinger med 50 prosent forskning og 50 prosent undervisning i inntil to år før de ble tatt opp på doktorgradsprogrammet. Denne ordningen ble tatt bort som ledd i en generell endring i ansettelsespolitikken ved UiB. Etter Forskningsutvalgets oppfatning er den tidligere

ordningen en viktig grunn til at kandidatene tidligere kom raskere i gang med prosjektene og hadde en bedre gjennomføringsgrad. Den tidlige fasen i arbeidet har særskilt betydning når forskningsarbeidet skal resultere i en monografi som kandidaten skriver som eneforfatter

Fakultetet fortsetter med tiltak for å kvalitetssikre opptaksprosessen, og sikre at de best egnede kandidatene blir tatt opp på programmet. Det arbeides mer målrettet og langsiktig mot å rekruttere godt kvalifiserte studenter, og Forskerlinjen har vist seg å tilføre svært dyktige kandidater til doktorgradsprogrammet. Førte prosent av kullet på forskerlinjen 2018-2019 søkte stilling som stipendiat og 30 prosent av dem ble ansatt. Alle som ble ansatt hadde fått antatt en publikasjon basert på masteroppgaven ved tiltredelse i stipendiatstillingen. Erfaringen viser at det har vært av svært stor betydningen for rekrutteringen og publiseringen av artikkelen at fakultetet har ansatt den tidligere forskerlinjestudenten i et midlertidig engasjement (50 prosent forskning og 50 prosent undervisning) under ansettelsesprosessen.

Rekrutteringsprosessen er ellers kvalitetssikret ved økt bruk av intervju og skjerpede krav til prosjektskissen. Det stilles nå krav om at søkeren omtaler risikoen i prosjektet. Det er videre innført tettere personaloppfølging etter ansettelse i første halvdel av prosjektperioden der også veileder blir involvert. Prodekanen har også innført oppfølgingssamtaler med eksterne kandidater. Fakultetet har gjennomgående satt sterkere fokus på progresjon og tekstproduksjon i samtalene med kandidat og veileder, og det er også satt fokus på dette temaet på veiledersamlingene. Fakultetet har videre utarbeidet et dokument for best practice for veiledning i samråd med veilederkorpset og etter høring hos stipendiatene. Prodekanen følger også opp undervisningsplanleggingen i større grad, og sikrer at denne blir best mulig tilrettelagt for å optimalisere progresjonen i avhandlingsarbeidet. Det gis også i større grad råd og veiledning om arbeidsplaner og forventede milepæler i prosjektet.

4. Nærings-ph.d. og offentlig sektor-ph.d.

Fakultetet var tidlig ute med å ta opp en kandidat gjennom ordningen offentlig sektor-ph.d. allerede i 2016, kort tid etter at ordningen ble kjent. Våren 2018 tok vi opp en ny kandidat, da på ordningen nærings-ph.d. Vi har hatt et knippe henvendelser angående nærings-ph.d.-ordningen, men disse har foreløpig ikke resultert i verken søknad eller opptak. Tiltaket er kjærkomment for fakultetet, og bidrar direkte til å oppfylle fakultetets strategi om mer samarbeid med andre institusjoner i rettslivet. Offentlig sektor-kandidaten er ansatt hos Skatt Vest. Skatt Vest er også fakultetets kontaktpunkt i samarbeidsavtalen med Skatteetaten på 30 millioner, som særlig har rekruttering av nye forskere til akademia som hovedmål. Nærings-kandidaten er ansatt hos Advokatfirmaet Øvrebø Gjørtz. Fakultetet har ikke noe videre samarbeid med firmaet ut over kandidatens ph.d.-utdanning, men det er likevel svært fruktbart for ph.d.-programmet å ha kandidater med en fot i praktisk juss, og det er et mål i seg selv å bidra til å øke kompetansen i privat sektor.

5. Veilederopplæring og karriereveiledning

Fakultetet har en arbeidsgruppe som arbeider med å utvikle det pedagogiske tilbudet til nye og etablerte veiledere. Videre tilrettelegger gruppen for erfaringsutveksling mellom veiledere av ph.d.-

prosjekter innen rettsvitenskap, både lokalt og nasjonalt. Arbeidsgruppen arrangerer veilederseminar én gang i semesteret. I 2019 ble det holdt to samlinger. I juni ble veiledersamlingen avholdt i Oslo i et samarbeid med Det juridiske fakultet ved UiO. Veiledersamlingen var organisert som paneler med bidragsytere fra begge fakultet. Opplegget var utarbeidet i samråd med professor i pedagogikk Helge Ivar Strømsø ved Det utdanningsvitenskapelige fakultet ved UiO. Hovedtemaene omhandlet faglig kompatibilitet og utfordringer under løpende samarbeid.

I november ble det avholdt en ny veiledersamling for veilederne internt på fakultetet. Temaet for samlingen var særlig tilbakemelding på tekst og tiltak hvis tekst uteblir. Seminaret hadde også noe mer overordnede tema knyttet til formålet med ph.d.-opplæringen og doktorgradsløpet i academia i dag, samt en presentasjon av en undersøkelse av stipendiatenes forventninger til god veiledning.

Karriereveiledning er en del av prodekanens medarbeidersamtaler med ph.d.-kandidatene særlig siste fase av doktorgradsløpet. Det er en tendens blant de fleste av kandidatene som leverte avhandlingen sin i 2019 at de ikke umiddelbart sikter seg inn på en videre akademisk karriere. Ledelsen holder også jevnlig åpne samlinger der stipendiaters arbeidssituasjon og fremtid er tema.

6. Internasjonalisering

I oppstartsamtalene og i medarbeidersamtaler oppfordres kandidatene til å knytte seg til utenlandske forskningsmiljøer og delta i fora der prosjektet skal presenteres på engelsk. Forskergruppelederne og veilederne blir aktivt oppfordret til å ta med ph.d.-kandidater på større konferanser og tilrettelegge for utenlandsopphold. Tilnærmet alle kandidater på programmet deltar på seminarer eller konferanser eller har studieopphold i utlandet, men det er få som har lange utenlandsopphold i løpet av utdannelsen.

Fem ganger har fakultetet arrangert ph.d.-seminar om kinesisk rettskultur i Shanghai, etterfulgt av rundebordskonferanse i Beijing. Nær sagt samtlige kandidater har vært med på dette tidlig i ph.d.-utdanningen. Turen har de to siste gangene blitt arrangert hvert annet år fordi det er rasjonelt og mer givende å reise i større grupper. Forrige seminar var i 2018. Det er foreløpig planlagt at ni kandidater skal delta i 2020, dersom reisen ikke blir avlyst pga. corona-epidemien.

Ved å knytte til oss en internasjonalt anerkjent forsker innenfor metode og rettsteori, den tidligere nevnte professor Sanne Taekema, gis ph.d.-programmet en ytterligere internasjonal dreining. Taekema har et meget stort internasjonalt nettverk i Europa og er i forskningsfronten hva gjelder metoddebatten internasjonalt innenfor rettsvitenskap.

Fakultetet har også inngått en intensjonsavtale med [Universitetet i Surrey](#) og [Surrey Center of Law & Philosophy](#). Samarbeidsområdene gjelder blant annet en sommerskole i legal theory, å gi muligheter for forskningsopphold ved hverandre institusjoner og å vurdere co-veiledning av egnende doktorgradsprojekter.

Ph.d.-utdanningsmelding 2019 for Det psykologiske fakultet

Det psykologiske fakultet har framleis om lag 110 ph.d.-kandidatar, og har dei siste fem åra hatt kring 20 disputasar i året. Kring halvparten av kandidatane er eksternfinansierte, og har arbeidsplass andre stadar enn UiB. Stipendiatane har sitt eige utval (*psykSTIP*), som aktivt arbeider for å fremja interessene til både interne og eksterne ph.d.-kandidatar. Ph.d.-kandidatane ved fakultetet er i hovudsak knytt til 4 ulike forskarskular.

Oppfølging av fakultetet sine prioriteringar for forskarutdanninga

Implementering av nytt ph.d.-program medførte ein del arbeid i 2019, t.d. med oppdatering av websider, gjennomgang og justering av rutinar. Forskings- og forskarutdanningsutvalet (FFU) utgjer Programstyret for Ph.d.-programmet for Det psykologiske fakultet, og prodekan er programansvarleg. Det er utarbeida mandat for programstyret, og det er viktig å hausta erfaringar med korleis ph.d.-programmet fungerer i praksis. Først ser det ut til at vi må gjera visse justeringar av programskildringa, og vi vurderer også i kva grad vi meiner det bør gjerast endringar i ph.d.-forskrifta også. Vi ser særleg nøye på utviklinga når det gjeld omarbeidingar og underkjenningar etter at nytt regelverk vart innført.

Fakultetet nyttar etter måten store ressursar på den obligatoriske delen av opplæringsdelen. Fakultetet utviklar kontinuerleg det obligatoriske ph.d.-kurset om forskingsdesign, metodar, etikk og vitskapsfilosofi som årleg går i vårsemesteret over 10 dagar. Dette kurset på 8 ECTS får gode evalueringar, og gjev ein verdifull fagleg og sosial introduksjon til ph.d.-utdanninga ved fakultetet, saman med den årlege stipendiatsamlinga for nye ph.d.-kandidatar og rettleiarar på Solstrand i haustsemesteret.

Fakultetet prioriterer at ph.d.-kandidatane skal sikrast eit godt og tenleg kurstilbod gjennom forskarskulane sine bidrag til den valfrie delen av opplæringsdelen. Dei 4 forskarskulane ved fakultetet utviklar og kvalitetssikrar alle ph.d.-emne som kvart semester vert godkjente av programstyret, men det kan vera ei utfordring knytt til administrasjon av *ad hoc*-emne. Slike emne dukkar ofte uregelmessig opp via gjesteførelesarar i fagmiljøa, og fakultetet ser at dette er verdifulle tilbod med oppdatert fagleg innhald for ph.d.-kandidatane. Prodekan godkjenner difor slike emne på fullmakt. Den regionalt tufta forskarskulen WNGER II tilbyr også ei rekkje *transferable skills*-kurs, og sjølv om desse er særst nyttige og etterspurde av ph.d.-kandidatane, kan det på sikt kanskje verta ei utfordring å passa desse inn på rett måte i ein elles fullpakka opplæringsdel. Det er god aktivitet og fleire kurs kvart semester ved alle forskarskulane. Forskarskulane opplever likevel at tilgang på lærekrefter til ulike kurs ikkje er føreseieleg nok. Det har over tid vore arbeid med å etablera 20 % professor II-stillingar i tilknytning til forskarskulane.

Tilhøvet mellom ph.d.-utdanninga ved fakultetet og forskningssatsingar

Forskingsgrupper ved fakultetet bidreg med undervisning og rettleiing i forskarskulane, og alle som vert tekne opp i ph.d.-programmet vert knytt til ei forskingsgruppe.

Fakultetet støttar også større forskningssatsingar/søknadar om ekstern finansiering med øyremerka stipendiatstillingar som eigenandel.

Fakultetet forvaltar også stipendiatstillingar øyremerkt integrert dobbelkompetanseutdanning i psykologi. Desse utdanningsstillingane har tradisjonelt vore innretta mot spesialisthelsetenesta, men fakultetet lyser no ut to dobbelkompetansestipendiatstillingar i samarbeid med Bergen kommune – i tråd med nasjonale og lokale strategiar (t.d. *HelseOmsorg21* og *Alrek helseklynge*).

Opptak, gjennomstrøyming, disputasar, underkjenningar og fråfall – skildring av situasjonen og eventuelle tiltak for å betra desse parametranne

Fakultetet tok opp 13 nye kandidatar til ph.d.-utdanninga i 2019, ein nedgang frå året før då vi tok opp 21 nye kandidatar. Opptakstala syner stor variasjon frå år til år, og dette er dels naturleg ut frå

kor mange universitetsstipend som til ei kvar tid er ledige, og om fagmiljøa får tilslag på eksterne forskingsmidlar. Fakultetet vil likevel følgja nøye med på rekrutteringa til ph.d.-utdanninga framover. Vi må søkja å leggja til rette for rekruttering til ph.d.-utdanninga, trass i at intern UiB-finansiering av slike stillingar har gått ned over tid.

I følgje UiB sine kontrollrapportar brukte kandidatane som disputerte i vårsemesteret 2019 i gjennomsnitt 3,6 år før dei disputerte (nettotid, dvs. permisjonar m.m. er trekt frå). For kandidatar som disputerte i haustsemesteret er talet 2,6. Dette er særskilt bra, men her er det små tal. Om vi ser på fullføringsprosent etter 6 år i ph.d.-utdanninga ligg denne i 2019 på 50 %. Dette er lågare enn tidlegare år, men kan forklarast med små tal som gjev store utslag, og at 3 av dei som disputerte var dobbelkompetansekandidatar som normert *skal* bruka 7 år på det integrerte utdanningsløpet. Likevel er kanskje dette del av ein trend: At dei som fullfører, gjer det på kort tid – medan dei som av ulike årsaker blir forseinka, blir særskilt forseinka – om dei då vert ferdige i det heile teke. I samband med handsaminga av framdriftsrapporteringa ser fakultetet ofte at fagmiljø og institutt vegrar seg mot å skriva kandidatar ut or ph.d.-utdanninga – ofte kan dette skuldast tette faglege og sosiale band mellom kandidat og fagmiljø som ein kvir seg for å bryta. Fakultetet er alt i alt nøgd med gjennomstrøyminga av kandidatar, og meiner det er viktig at kvar ph.d.-kandidat minimum skal ha to rettleiarar.

I alt disputerte 18 kandidatar i 2019, opp frå 17 året før. Fakultetet hadde 1 førstegongs underkjenning i løpet av 2019, og dette var ein dr. philos. Denne vart også revidert, vurdert og underkjent for 2. gong i 2019.

Fakultetet merkar seg at det har vore fleire gongar at komiteen har konkludert med mindre omarbeidingar etter at det vart lagt til ein ny §11.5 om dette i ph.d.-forskrifta i 2019. Fakultetet har sidan endringa hatt 3 slike. 1 av desse har levert omarbeida avhandling, men denne er førebels ikkje godkjent. Fakultetet vil følgja nøye med på utviklinga framover.

Fakultetet har ingen *særskilte* tiltak for å forhindre underkjenningar ut over aktiv oppfølging frå fagmiljø, rettleiarar og administrasjon gjennom semesterregistrering, framdriftsrapportering og midtvegsevalueringar. Fakultetet vonar også at auka fokus på rettleiaropplæring vil gje enno betre gjennomføring i ph.d.-utdanninga. Fakultetet meiner det er særskilt viktig at institutta – i samarbeid med forskarskulane – er sterkt involverte i oppfølginga av ph.d.-kandidatane. Elles meiner fakultetet at dr. philos.-ordninga bør reviderast.

Nærings-ph.d. og Offentleg sektor-ph.d. – skildring av situasjonen og eventuelle tiltak for å auka talet på kandidatar finansiert gjennom desse ordningane

Det psykologiske fakultet har berre avgrensa erfaringar med både nærings- og offentlig sektor-ph.d. Sidan 2010 har to nærings-ph.d.-kandidatar disputert ved fakultetet, og éin kandidat vart skriven ut utan disputas. For tida har fakultetet éin nærings-ph.d.-kandidat og éin offentlig sektor-ph.d.-kandidat i ph.d.-programmet. Fagmiljøa får jamt informasjon om ordningane, men andre meir direkte institusjonelle samarbeidsformer om ph.d.-utdanning er det vanlege, t.d. har fakultetet samarbeidsavtalar som også inkluderer ph.d.-utdanning med alle helseføretaka i Helse Vest. Mest halvta av ph.d.-kandidatane i ph.d.-programmet er eksternt finansierte, og fakultetet har såleis eit utstrekt eksternt samarbeid her. Vi samarbeider med helseføretak (inkludert kandidatar i dobbelkompetanseutdanning), Forsvaret, NORCE, høgskular o.a.

NFR-ordningane som gjeld nærings- og offentlig sektor-ph.d. vert truleg sett på som for omstendelege ordningar, der fagmiljøa kanskje kjenner dei får for lite att for arbeidet med å motivera ein ekstern part til å søkja og forplikta seg til å ha ein ph.d.-kandidat i verksemda.

Fakultetet understrekar at vi ser på dette som verdifulle samarbeidsordningar mot nettverk utanfor akademia, og at fakultetet vil oppmoda fagmiljøa til auka bruk av desse ordningane.

Rettleiaropplæring og karriererettleiing – skildring av situasjonen og planlagde tiltak

I tett samarbeid med forskarskulane arrangerer fakultetet kvart år eit eige rettleiarseminar retta mot alle interesserte. Ansvar for gjennomføringa går på omgang mellom forskarskulane, og er lagd til vårsemesteret. I tillegg arrangerer forskarskulane jamt også eigne seminar for rettleiarar knytt til sine fagmiljø. Forskarskolen WNGER II (med utspring i Institutt for pedagogikk – IPED) samlar rettleiarar frå mange institusjonar på Vestlandet til eit årleg rettleiarseminar (*The Annual Supervision Seminar*). I 2020 vert seminaret arrangert i samarbeid med Universitetet i Stavanger i september. IPED er også sentrale inn mot Program for universitetspedagogikk, som også har kurs i forskingsrettleiing – og instituttet er også tiltenkt ei rolle i UiB sin nye handlingsplan for ph.d.-utdanninga.

Når det gjeld karriererettleiing har fakultetet det administrative ansvaret for det nasjonale leiarsprogrammet for yngre forskingsleiarar (YFL). Programmet har til no vore gjennomført for 4 kull, og eit 5 er under planlegging. Her får yngre forskarar høve til å vidareutvikla seg som forskingsleiarar og auka sine forskingsnettverk og sin kompetanse i konkurransen om forskingsmidlar. På fleire av samlingane er det fokus på rettleiing av ph.d.-kandidatar. Her er også ei mentorordning del av karriererettleiinga for yngre forskarar/rettleiarar.

Med omsyn til karriererettleiing for ph.d.-kandidatar har fakultetet førebels lite av dette i den organiserte ph.d.-utdanninga, men det er tema i medarbeidersamtalar og forskarsamtalar med den enskilde stipendiaten ved institutta, og det er også tema i ulike ph.d.-seminar ved institutta og i forskingsgruppa kandidaten er knytt til. I tillegg har både rettleiaropplæring og karriererettleiing vore tema på psykSTIP sine årlege seminar, der nokre av fakultetet sine forskarar og FIA har tematisert dette saman med stipendiatane. Fakultetet arrangerte i 2019 kurs i søknadsskriving for ph.d.-kandidatar. Dette fekk gode tilbakemeldingar, men var særskild ressurskrevjande å arrangera med éin forskingsrådgjevar på heile fakultetet. Kanskje kan dette evt. vera eit tilbod på sentralt nivå, sidan fleire fakultet kan ha glede av dette? Ein kan også tenkje seg at fleire fakultet kan bidra inn i eit slikt tilbod.

Internasjonalisering – skildring av situasjonen og planlagde tiltak for å auka internasjonale opphald for ph.d.-kandidatane

Internasjonalisering i forskarutdanninga skjer i stor grad i forskarskulane, og gjennom kandidatane si tilknytning til forskingsgruppene. Viktige tiltak for fakultetet er mellom anna å:

- Leggja til rette for at ph.d.-kandidatar skal kunna reisa på internasjonale konferansar, ph.d.-kurs og forskingsopphald utanlands
- Tilby opphald og kurs for kandidatar frå andre land i forskingsmiljø ved fakultetet
- Invitera gjesteforskarar/forelesarar som medverkar til i undervisning/rettleiing på ph.d.-programmet
- Nyta internasjonale nettverk hjå einskildforskarar ved fakultetet

Fakultetet har etablert ei finansieringsordning som skal styrka unge forskarar sin mobilitet og gje eit godt grunnlag for å kunna hevda seg på internasjonale forskingsarenaer. Ordninga er ei årleg utlysing av mobilitetsmiddel retta mot ph.d.-kandidatar og postdoktorar ved fakultetet. Midla skal gje insentiv til å reisa på lengre forskingsopphald i utlandet (minimum 1 månad), i tråd med UiB sine handlingsplanar for internasjonalisering og forskarutdanning. Tre kandidatar vart tildelt midlar i 2019. Ordninga er vidareført også i budsjettet for 2020, og tre slike stipend er no tildelt også dette året.

Dei fleste utreisande ph.d.-kandidatar ved fakultetet har i tillegg høve til kortare forskingsopphald (kurs, konferansar og institusjonsbesøk) – nokre får støtte gjennom europeiske nettverk forskarskulen er knytt til, andre reiser ut med midlar frå fagmiljøa.

Ein viktig del av internasjonaliseringa ved fakultetet skjer ved at det vert lagt til rette for internasjonale impulsar ved fakultetet, gjennom å invitera gjesteforskarar som førelesarar og rettleiarar. Fleire av våre fagmiljø har ein internasjonal profil og eit stort innslag av utanlandske ph.d.-kandidatar, som gjennom si heterogene kulturelle og faglege bakgrunn er stimulerande for fagmiljøa. Fleire av fagmiljøa utlyser konsekvent stipendiatstillingar internasjonalt for å få høg og relevant kompetanse. Som eit eksempel på internasjonalisering i regi av forskarskulane kan det nemnast at forskarskulen WNGER II har oppretta eit *International Scientific Advisory Board* i 2019. I tillegg har denne forskarskulen hatt rettleiarseminar med gjesteførelesarar frå University of Bristol, og forskarskulen har også bidrege aktivt i *Bergen Summer Research School* i 2019.

KMDs ph.d.-utdanningsmelding 2019

Denne ph.d.-utdanningsmeldingen er basert på Forskerutdanningsutvalgets (FUU) sakslistor og referater fra i alt syv møter i 2019, og KMDs handlingsplan for forskerutdanning. KMDs handlingsplan for forskerutdanning bygger på KMDs strategi 2018–2022 vedtatt i fakultetsstyret 12.04.2018¹ og UiBs sentrale handlingsplan for forskerutdanning 2016–2022.

På grunn av tekniske problemar i forbindelse med første gangs bruk av UiBs digitale rapportverktøy, kunne ikkje ph.d.-utdanningsmelding baseres på instituttene sine vurderingar utfra stipendiatar og veilederes fremdriftsrapportar. Instituttledere hadde begrenset eller ingen tilgang til rapportene og kunne ikkje vurdere situasjonen i sine respektive institutter.

• Oppfølging av fakultetets prioriteringar for ph.d.-utdanningen

KMDs handlingsplan for forskerutdanning har vært diskutert i FUU 27.05.2019, 26.08.2019 og 16.12.2019. I møte 16.12.2019 initierte FUU tiltak i form av et veileder- og stipendiatfora.

KMD har totalt 31 kandidatar som er fordelt på følgende måte:

- Kunstakademiet – Institutt for samtidskunst 10 kandidatar hvorav åtte er tatt opp i KMDs ph.d.-program. To kandidatar følger Stipendiatprogrammets retningslinjer.
- Griegakademiet – Institutt for musikk syv kandidatar hvorav seks er tatt opp i KMDs ph.d.-program. En kandidat følger Stipendiatprogrammets retningslinjer.
- Griegakademiet - Institutt for musikk har 10 vitenskapelige kandidatar som er tatt opp i HF's ph.d.-program. 4 er finansiert over instituttets budsjett og 7 er kandidatar med ekstern arbeidsgiver, henholdsvis Høgskolen på Vestlandet, Høgskolen i Volda og Norec as.
- Institutt for design har fire kandidatar som alle er tatt opp i KMDs ph.d.-program.

KMD har altså tre stipendiatar som ikkje søkte opptak på KMDs ph.d.-program. Disse følger Stipendiatprogrammets retningslinjer.

• Forholdet mellom fakultetets ph.d.-utdanning og forskningssatsingar

- Ved rekruttering av stipendiatar skal det vurderes om prosjektet kan forankres i fagmiljøet.
- Stipendiatar skal i størst mulig grad inkluderes i forskergrupper/ fagmiljø eller større forskningsprosjekt
- Forskerskolene sine virksomhet skal være synlige i fagmiljøene
- Felles møtepunkter for stipendiatar og øvrig fagmiljø organiseres planmessig
- Møtepunkter for et samlet stipendiatmiljø ved KMD organiseres planmessig

• Opptak, gjennomstrømming, disputasar, underkjenningar og frafall - beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å forbedre disse parameterne

Ved KMD ble det i 2019 tatt opp 1 kandidat knyttet til programmet for kunstnerisk utviklingsarbeid og 1 kandidat knyttet til HF's Ph.d.-program.

KMD hadde én disputas i 2019 for stipendiat Fredrik Rysjedal ved Institutt for design.

Stipendiat Sabine Popp ved Kunstakademiet presenterte kunstneriske resultatar i desember 2019. Kritisk refleksjon er forventet levert i mai/juni 2020.

Kunstakademiet – Institutt for samtidskunst hadde en midtveisevaluering. Griegakademiet – Institutt for musikk avholdt to midtveisevalueringer og Institutt for design hadde en midtveisevaluering i 2019. De fleste kandidatene har tilfredsstillende progresjon, og instituttene har en tett dialog med kandidater som er forsinket. Den største utfordringen er oppfølging av forsinkelser hos kandidater med ekstern arbeidsgiver. Dette vil KMD arbeide særskilt med i 2020.

- **Samarbeid med HF**

HF og KMD inngått et samarbeid om utdanningen av vitenskapelige ph.d.-kandidater knyttet til Griegakademiet – Institutt for musikk. Siden KMD ikke har noe eget vitenskapelig ph.d.-program, søker disse kandidatene opptak til og følger det vitenskapelige ph.d.-programmet ved HF. FIA, HF og KMD har i samarbeid utarbeidet et dokument om ansvars- og oppgavefordelingen, samt økonomiske og ressursmessige forhold mellom de to fakultetene. HF er gradsgivende fakultet og har det overordnede faglige og formelle ansvaret, mens den daglige faglige og administrative oppfølgingen av kandidatene skjer ved KMD. KMD har fast observatør i HFs Forsknings- og forskerutdanningsutvalg, og deltar med fast administrativ kontaktperson i administrativt nettverk for forskerutdanningen ved HF. Avtalen skal evalueres årlig, og kan forlenges for et år av gangen.

- **Nærings-ph.d. og Offentlig sektor-ph.d. – beskrivelse av situasjonen og eventuelle tiltak for å øke antallet kandidater finansiert gjennom disse ordningene**

Fakultetet har pr. nå ingen nærings-ph.d. eller offentlig sektor-ph.d., men ser på mulighetene for dette i tilknytning til konkrete prosjektplaner der samarbeid med næring og offentlig sektor står sentralt.

- **Veilederopplæring og karriereveiledning – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak**

KMD holdt et halvdagsseminar for veiledere i januar/februar 2019. 14 av 17 veiledere deltok.

KMD er prosjekt partner i prosjektet Advancing Supervision for Artistic Research Doctorates med finansiering fra Erasmus+ Call for Strategic Partnership Projects in Higher Education. Arbeidsgruppen fra KMD jobber med arbeidspakken: Ethics in Art, Ethics in Supervision, Ethics in Artistic Research.

- **Internasjonalisering – beskrivelse av situasjonen og planlagte tiltak for å øke internasjonale opphold for ph.d.-kandidatene**

KMD utgjør samlet sett et internasjonalt forskningsmiljø, med en rekke nasjonaliteter representert blant stipendiater, veiledere og medveiledere.

KMD rekrutterer godt internasjonalt og ved fakultetet er det utstrakt bruk av svært godt kvalifiserte internasjonale bi-veiledere. Alle seminar og samlinger innenfor både GRS og den nasjonale forskolen i kunstnerisk utviklingsarbeid har et internasjonalt tilsnitt og alle aktiviteter foregår på engelsk. Alle stipendiatprosjekter skal inneholde internasjonal aktivitet, samarbeid og samarbeidspartnere.

KMDs ph.d.-utdanningsmelding har ikke blitt behandlet ved fakultetet, og oversendes med forbehold om eventuelle merknader.

Utvalg:	Forskningsutvalget	
FU-sak:	17/20	
Møtedato:	6.05.20	

Revisjon av Forskrift for graden doctor philosophiae ved Universitetet i Bergen

Vi viser til FU-sak 12/20 om revisjon av dr.philos.-graden. I saken ble det lagt frem en tidsplan. Utkastet har nå vært gjennom en første innspillsrunde hos ph.d.-koordinatorene. Det gjeldende utkastet ligger vedlagt, til drøfting i Forskningsutvalget. Vedlagt finnes også et notat som viser ulikhetene mellom den gjeldende dr.philos.-forskrift og forslag til revidert til forskrift.

Neste fase i revisjonsarbeidet er en høring ved fakultetene, fra midten av mai til midten av august 2020.

Bakgrunn:

UiBs doctor philosophiae (dr.philos.)-forskrift ble fastsatt av styret i 2011. Det er nå et ønske fra fakultetene at det blir gjort en grundig gjennomgang av forskriften med målsetting om revisjon av forskriften. Begrunnelsen for dette er å sikre at forskriften i større grad enn i dag, har tydelige vurderingskriterier og gir forutberegnelighet. Det er også et ønske å skape større overensstemmelse i begrepsbruken mellom forskriftene for ph.d. og dr.philos. Lenke til gjeldende forskrift er her.

Graden dr.philos. tildeles akademikere som har kvalifisert seg til doktorgrad på egen hånd, uten formell veiledning. Personen har ingen tilknytning til universitetet som doktorgradskandidat før søknad om doktorgradsprøve er godkjent.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting.

28.04.2020/Yngve Brynjulfsen/Kristin E. Kjøde/Marie Eide/Birgit Falch/Benedicte Løseth (avd.dir.)

Vedlegg:

- Utkast til revidert dr.philos.-forskrift
- Kommentarer til endringer i revidert dr.philos.-forskrift

Hjemmel: Fastsatt av styret ved **Universitetet i Bergen** 10. februar 2011 med hjemmel i lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 3-3, jf. forskrift 16. desember 2005 nr. 1574 om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler § 3 nr. 9.
Endringer: Endret ved forskrift 24 sep 2014 nr. 1981 (forskriften endret i sin helhet).

§ 1.Målsetting

Graden doctor philosophiae (dr.philos.) skal kvalifisere for forskningsvirksomhet og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt og arbeidsmåte.

0 Endret ved [forskrift 24 sep 2014 nr. 1981](#).

§ 2.Retten til å framstille seg

Rett til å framstille seg til prøven for den filosofiske doktorgrad har den som har oppnådd eksamen av høyere grad.

Universitetsstyret kan etter innstilling fra vedkommende fakultet, gi søkere som på annen måte har godtgjort tilsvarende kvalifikasjoner i vedkommende fag, adgang til å framstille seg til doktorgradsprøven. Avhandlingen skal ikke bedømmes før slik tillatelse er gitt. Universitetsstyret eller det organ det bemyndiger, vurderer søkerens forhåndskvalifikasjoner og fatter vedtak på grunnlag av søkerens dokumentasjon av tidligere studier og vitenskapelige arbeider, jf. § 5. Universitetsstyret eller det organ det bemyndiger kan stille krav om at søkere gjennomgår særskilte kurs og/eller består særskilt prøve før det gis adgang til bedømmelse av doktorgradsarbeidet. Søknaden fremmes samtidig med oversendelse av doktorgradsarbeidet.

Den som ikke er norsk statsborger eller statsborger i annet nordisk land, har rett til å framstille seg for prøven dersom vedkommende fakultet etter begrunnet søknad og innstilling fra det aktuelle fagmiljø gir tillatelse til dette. Slik adgang innvilges fortrinnsvis dersom avhandlingen:

Hjemmel:

§ 1. Forskriftens virkeområde

Forskriften gjelder graden doctor philosophiae (dr.philos.), og gir regler om retten til å framstille seg for dr.philos.-prøven og avviklingen av denne.

§ 2. Beskrivelse av innhold og målsetting for graden dr.philos.

Graden doctor philosophiae (dr.philos.) er en doktorgrad som kan tildeles personer som har avlagt eksamen av høyere grad, det vil si mastergrad eller tilsvarende. Forskningsarbeidet og doktoravhandlingen er utført på egenhånd uten formell veiledning eller tilknytning til et organisert doktorgradsprogram.

Graden dr.philos. kvalifiserer for forskningsvirksomhet og annet arbeid i samfunnet hvor det stilles store krav til vitenskapelig innsikt, arbeidsmåte og analytisk tenkning i samsvar med god vitenskapelig skikk og forskningsetiske standarder.

Dr.philos.-graden tildeles på grunnlag av:

1. Godkjent vitenskapelig avhandling
2. Godkjent prøveforelesning over oppgitt emne
3. Godkjent prøveforelesning over selvvalgt emne, og
4. Godkjent disputas

§ 3. Ansvaret for graden dr.philos.

Universitetsstyret har det overordnede ansvar for graden dr.philos. og vedtar forskrift for graden.

Fakultetet selv fatter vedtak om søkeren tilfredsstiller kvalifikasjonskravet, om en innlevert avhandling har et tema som hører

- behandler emner eller bygger på materiale som har direkte tilknytning til Norge - har sterk tilknytning til norsk forskning innen fagområdet - er utført under opphold ved norsk universitet eller forskningsinstitutt, eller i særlig kontakt med norske forskere, eller dersom søkeren har oppholdstillatelse i Norge. 0 Endret ved forskrift 24 sep 2014 nr. 1981. § 3. Avhandlingen Avhandlingen skal være et selvstendig, vitenskapelig arbeid på et høyt nivå når det gjelder problemformuleringer, begrepsmessig presisering, metodisk, teoretisk og empirisk grunnlag, dokumentasjon og framstillingsform. Avhandlingen skal bidra til å utvikle ny faglig kunnskap og ligge på et faglig nivå som tilsier at den vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelige litteratur. Avhandlingen kan være et frittstående arbeid eller en videreføring av hovedfagsoppgave eller tilsvarende i studiet. Avhandlingen kan også være en videreføring av faglig arbeid som er utført tidligere i forbindelse med andre eksamener i studiet. Til bedømmelse som enkeltarbeid kan ikke antas arbeid som har vært godtatt som hovedoppgave ved høyere grad, masteravhandling eller som magister- eller lisensiatsavhandling eller som er belønnet med medalje for besvarelse av en av universitetets prisoppgaver, med mindre arbeidet inngår som en mindre del av en avhandling som består av flere sammenhengende arbeider. Flere mindre arbeider kan godkjennes som deler av doktoravhandlingen når de etter sitt innhold utgjør et hele. I tillegg til de enkelte delene skal det da utarbeides et sammendrag som gjør nærmere rede for helheten i avhandlingen. Del av fellesarbeid kan godtas til bedømmelse (også som ett av flere	inn under fakultetets fagportefølje, om avhandlingen er verdig til å forsvares for graden dr.philos. og om prøveforelesning og disputas kan godkjennes. § 4. Søknad om å få avhandlingen bedømt og innlevering § 4-1. Vilkår for å fremstille seg Søkeren må ha en femårig mastergrad eller tilsvarende utdanning, i samsvar med beskrivelsene i kvalifikasjonsrammeverkets andre syklus. Fakultetet kan etter særskilt vurdering godkjenne annen likeverdig utdanning som grunnlag for opptak. Søkeren skal legge frem dokumentasjon på tilsvarende kvalifikasjoner. Søkeren skal være statsborger i Norge eller et annet nordisk land. Andre søkere kan etter begrunnet søknad gis anledning til å fremstille seg dersom vedkommende har oppholdstillatelse i Norge eller dersom avhandlingen a) behandler emner eller bygger på materiale som har direkte tilknytning til Norge, eller b) har sterk tilknytning til norsk forskning innen det aktuelle fagområdet, eller c) er utført under opphold ved norsk universitet eller forskningsinstitusjon, eller i nær tilknytning til eller i samarbeid med norske forskere. § 4-2. Søknad og krav til dokumentasjon Søknad om å få avhandlingen bedømt rettes til det fakultet som avhandlingens tema hører inn under. Søknaden skal inneholde en kort redegjørelse for at avhandlingen har et tema som hører inn under fakultetets fagportefølje, Følgende dokumentasjon skal være vedlagt søknaden:
--	---

arbeider, jf., 4. ledd) forutsatt at det representerer en selvstendig innsats som kan identifiseres i den utstrekning det er nødvendig for vurderingen. I slike tilfeller skal det normalt innhentes erklæringer fra de øvrige forfattere og andre som har fulgt arbeidet, slik at doktorandens innsats kan identifiseres. Et arbeid eller deler av et arbeid som er til vurdering for doktorgraden ved et annet norsk universitet eller en norsk vitenskapelig høgskole kan ikke innleveres. Et arbeid eller deler av et arbeid som tidligere er bedømt og godtatt for doktorgraden ved norsk eller utenlandsk universitet eller høgskole, kan ikke antas til bedømmelse selv om arbeidet innleveres i omarbeidet skikkelse. Avhandlingen skal være skrevet på norsk, svensk, dansk, engelsk, tysk eller fransk. Dersom det ønskes nyttet annet språk, må det søkes vedkommende fakultet om særskilt tillatelse. Avhandlingen skal være offentlig tilgjengelig. En doktoravhandling som ikke er blitt godkjent ved en tidligere bedømmelse, kan bedømmes i omarbeidet skikkelse, enten som eneste arbeid eller som ett av flere saklig sammenhengende arbeider, først seks måneder etter at fakultetet har fattet beslutning om å forkaste avhandlingen. Bedømmelse på ny kan bare finne sted en gang. 0 Endret ved forskrift 24 sep 2014 nr. 1981. § 4. Bedømmelse Doktorgraden tildeles på grunnlag av: a. Godkjent vitenskapelig avhandling og et tilfredsstillende forsvar i en offentlig disputas. b. To godkjente prøveforelesninger. 0 Endret ved forskrift 24 sep 2014 nr. 1981. § 5. Innlevering Innlevering av avhandlingen og anmodningen om å få arbeidet bedømt for doktorgraden stiles til vedkommende	a) Avhandlingen, i digitalt og/eller fysisk format, og i det antall som gjeldende fakultetet bestemmer. b) Dokumentasjon som omfatter vitnemål og karakterutskrift på tidligere utdanning eller tilsvarende kvalifikasjoner. c) Dokumentasjon på at nødvendige etiske og andre tillatelser er innhentet. d) Medforfattererklæringer hvor dette er påkrevd i henhold til § 5-2. e) Erklæring om hvorvidt avhandlingen leveres inn til bedømmelse for første eller andre gang. f) Erklæring om at avhandlingen eller deler av denne ikke er levert inn og/eller bedømt ved annen norsk eller utenlandsk institusjon g) Informasjon om tittel på eventuell prøveforelesning over selvvalgt emne h) Dokumentasjon på nordisk statsborgerskap eller oppholdstillatelse og/eller en redegjørelse for avhandlingens tilknytning til Norge Fakultetet vurderer søknaden og fatter vedtak om adgangen til å fremstille seg til prøven for graden dr.philos. Fakultetet selv kan på selvstendig grunnlag avvise søknad om å få avhandlingen bedømt dersom det er åpenbart at avhandlingen ikke har høy nok vitenskapelig kvalitet og vil bli underkjent av en komité. § 4-3. Innlevering Når fakultetet har gitt kandidaten adgang til å fremstille seg for dr.philos.-graden, skal kandidaten levere avhandlingen i det format og antall som er fastsatt av det gjeldende fakultet. Et innlevert arbeid kan ikke trekkes tilbake før det er endelig avgjort om det er verdig til å forsvares for doktorgraden.
---	---

fakultet og vedlegges bekreftet kopi av vitnemål som viser avlagte eksamener og grader. Hvis doktoranden er i tvil om hvilket fakultet avhandlingen bør bedømmes ved, kan henvendelsen skje til Universitetsstyret. Hvis det kreves særskilt tillatelse, jf. § 2, skal søkeren dokumentere sine studier og vedlegge tidligere vitenskapelige arbeider. Slik søknad fremmes samtidig med oversendelse av doktorgradsarbeidet. Ikke-nordiske statsborgere skal ved innlevering fremme en begrunnet søknad om adgang til bedømmelse for graden. Søknad om godkjenning av et annet språk i avhandlingen enn de foreskrevne, jf. § 3, fremmes ved innlevering av avhandlingen.

Doktoranden sender sammen med avhandlingen en skriftlig egenerklæring om at avhandlingen eller deler av denne ikke er eller har vært innlevert til bedømmelse for doktorgrad ved annen norsk eller utenlandsk institusjon.

Avhandlingen leveres i 5 eksemplarer og i heftet eller innbundet stand.

Dersom avhandlingen godkjennes til disputas, leveres ytterligere det antall eksemplarer fakultetet har bestemt. Av de innleverte eksemplarer skal 40 eksemplarer oversendes Universitetsbiblioteket. Sammen med avhandlingen leveres en kortfattet beskrivelse som kan tjene som pressemelding. Avhandlingen skal være mangfoldiggjort og offentlig tilgjengelig senest en måned før disputasen holdes.

Et innlevert arbeid kan ikke trekkes tilbake før det er endelig avgjort om det kan godkjennes til å forsvares for doktorgraden. Etter innlevering har doktoranden kun anledning til å foreta rettinger av formell art, forutsatt at han eller hun sender inn en oversikt over samtlige rettinger som er foretatt i det innleverte arbeid. Oversikten leveres inn senest en måned før disputasen.

0 Endret ved [forskrift 24 sep 2014 nr. 1981](#).

§ 6. Oppnevning av bedømmelseskomite

§ 5. Avhandlingen

§ 5-1. Krav til avhandlingen

Avhandlingen skal være et selvstendig vitenskapelig arbeid av internasjonal standard og på et høyt faglig nivå når det gjelder problemformuleringer, begrepsmessig presisering, metodisk, forskningsetisk, teoretisk og empirisk grunnlag, dokumentasjon og framstillingsform. Avhandlingen skal kunne utvikle ny faglig kunnskap og ha et faglig nivå som tilsier at forskningen vil kunne publiseres som en del av fagets vitenskapelige litteratur.

Delarbeider som skal inngå i avhandlingen kan normalt ikke være eldre enn ti år på tidspunkt for søknad om innlevering. Dersom det inngår eldre arbeider skal det gjøres rede for i søknad om innlevering, hvordan dette arbeidet likevel tilfredsstiller kravet om å utvikle ny faglig kunnskap.

Flere arbeider kan godkjennes som deler av avhandlingen når de etter sitt innhold utgjør et hele. I tillegg til de enkelte delene skal det da utarbeides en sammenbindende fremstilling som gjør nærmere rede for helheten i avhandlingen.

Fraværet av krav til godkjent opplæringsdel tilsvarende ett semester, skal kompenseres ved at avhandlingsarbeidet er mer omfattende enn det som kreves i de organiserte doktorgradsprogrammene.

§ 5-2. Medforfatterskap

Fellesarbeid godtas til bedømmelse forutsatt at kandidatens bidrag representerer en selvstendig innsats som kan identifiseres i den utstrekning det er nødvendig for vurderingen.

Dersom et skriftlig arbeid er blitt til i samvirke med andre forfattere, skal

Til å bedømme avhandlingen, prøveforelesningene og forsvaret av avhandlingen, oppnevner vedkommende fakultet etter begrunnet forslag fra det aktuelle institutt/fagmiljø en sakkyndig komite på minst tre medlemmer. Fakultetet utpeker komiteens leder. Minst ett av komitemedlemmene skal være uten tilknytning til **Universitetet i Bergen**. Så vidt mulig bør ett av medlemmene være fra utenlandsk lærested. Komiteen skal såfremt mulig være sammensatt slik at begge kjønn er representert. Medlemmene skal ha doktorgrad eller tilsvarende faglig kompetanse. Habilitetsreglene i forvaltningslovens §§ 6 flg. gjelder for komiteens medlemmer, jf. § 10. Doktoranden orienteres om komiteens sammensetning.

0 Endret ved [forskrift 24 sep 2014 nr. 1981](#).

§ 7. Komiteens innstilling og behandling av innstillingen

Komiteen avgir innen en frist fastsatt av fakultetet begrunnet innstilling, eventuelt vedlagt individuelle uttalelser, om hvorvidt arbeidet er verdig til å forsvares for doktorgraden. Dissenser skal begrunnes. Komiteen kan kreve framlagt doktorandens grunnlagsmateriale og utfyllende eller oppklarende tilleggsinformasjon.

Bedømmeleseskomiteens innstilling med eventuelle dissenser og individuelle uttalelser tilstiles fakultetet og skal så snart som mulig oversendes doktoranden, som gis en frist på minimum en uke til å fremme skriftlige merknader til innstillingen.

Dersom doktorandens merknader kan ha betydning for spørsmålet om avhandlingen kan godkjennes, bør merknadene forelegges bedømmelseskomiteen før fakultetet fatter realitetsvedtak i saken.

Bedømmelseskomiteen innstilling med eventuelle merknader behandles av fakultetsstyret. Dekanus kan godkjenne en

kandidaten følge de normer for medforfatterskap som er allment akseptert i fagmiljøet og Universitetet i Bergens retningslinjer for medforfatterskap og i henhold til internasjonale standarder. I avhandlinger hvor det inngår arbeider med flere forfattere skal det følge en underskrevet erklæring som beskriver kandidaten og den enkelte medforfatters innsats i hvert enkeltarbeid.

§ 5-3. Arbeider som ikke godtas

Arbeid som har vært godtatt som grunnlag for tidligere avlagte eksamener, bedømmelser eller grader, kan ikke antas til bedømmelse med mindre arbeidet inngår som en mindre del av en avhandling som består av flere sammenhengende arbeider. Data, analyser eller metoder fra tidligere grader kan likevel benyttes som grunnlag for arbeid med doktorgradsprosjektet.

Et arbeid eller deler av arbeid som kandidaten tidligere har fått godkjent for doktorgraden ved norsk eller utenlandsk universitet eller høyskole, kan ikke bli gjenstand for bedømmelse, selv om arbeidet innleveres i omarbeidet form.

En avhandling som helt eller delvis er utarbeidet mens kandidaten er tatt opp i et organisert doktorgradsprogram kan ikke senere leveres til bedømmelse for dr.philos.-graden.

Avhandlingen kan innleveres for bedømmelse ved kun ett lærested.

§ 5-4. Språk

Fakultetet selv bestemmer hvilke språk som kan benyttes i en avhandling.

§ 6. Oppnevning av bedømmelseskomite

Når fakultetet selv har godkjent søknad om å få avhandlingen bedømt,

innstilling når den enstemmig konkluderer med at doktoranden gis anledning til å disputere.

Dersom flertallet i fakultetsstyret kommer til at avhandlingen må godkjennes, men minst to medlemmer går imot, kan mindretallet kreve at saken avgjøres av Universitetsstyret. Slikt krav må fremmes i fakultetsstyrets møte, av minst to medlemmer. Skriftlig begrunnelse fra begge eller alle som fremmer kravet, skal legges fram senest fem virkedager etter datoen for fakultetsstyremøtet. Dersom denne fristen ikke overholdes, anses kravet om kollegiebehandling som frafalt, og fakultetsstyrets vedtak blir det gjeldende vedtaket.

Doktoranden underrettes om resultatet av behandlingen.

0 Endret ved [forskrift 24 sep 2014 nr. 1981](#).

§ 8. Prøveforelesninger og disputas

Dersom arbeidet finnes verdig til å forsvares for doktorgraden, skal doktoranden holde to offentlige prøveforelesninger, en over et selvvalgt emne og en over et oppgitt emne. Doktoranden meddeler tittel på prøveforelesning for selvvalgt emne til fakultetet en måned før disputasen. Emne for prøveforelesning over oppgitt emne bestemmes av bedømmelseskomiteen, og kunngjøres for doktoranden 14 dager før forelesningen. Disputasen skal normalt avholdes innen seks måneder etter at avhandlingen er innlevert til bedømmelse. Prøveforelesningene skal holdes før disputasen. Forelesninger og disputas skal skje på det språket som avhandlingen er skrevet på, eller et annet språk som er tillatt i henhold til reglementet.

Bedømmelseskomiteen vurderer prøveforelesningene, som skal finnes tilfredsstillende. Finner bedømmelseskomiteen prøveforelesningene tilfredsstillende, skal doktoranden forsvare doktorarbeidet i disputas. Disputasen skal være offentlig.

oppnevner fakultetet selv en sakkyndig bedømmelseskomité på minst tre (3) medlemmer som skal bedømme avhandlingen. Habilitetsreglene i forvaltningslovens § 6 gjelder for komiteens medlemmer.

Grunnenheten foreslår bedømmelseskomité. Kandidaten skal underrettes om forslaget til sammensetning av komité, og har anledning til å innlevere skriftlige merknader senest fem (5) virkedager etter at grunnenheten har oversendt forslaget til fakultetet. Fakultetet selv fatter beslutning om hvorvidt merknadene skal tas til følge.

Det bør normalt ikke gå mer enn tre måneder fra søknaden om å få avhandlingen bedømt er innlevert, til søknaden er godkjent og komite er oppnevnt.

Bedømmelseskomiteen skal normalt settes sammen slik at:

- begge kjønn er representert
- flertallet er uten tilknytning til Universitetet i Bergen
- ett av medlemmene, om mulig, er fra en relevant utenlandsk institusjon
- alle medlemmene har doktorgrad eller tilsvarende kompetanse.

Dersom kriteriene fravikes, skal dette begrunnes særskilt. Fakultetet utpeker en av sine ansatte til komiteens leder.

§ 7. Bedømmelseskomiteens arbeid

§ 7-1. Bedømmelseskomiteens innstilling og kandidatens merknader

Bedømmelseskomiteen gir en begrunnet innstilling om hvorvidt arbeidet er verdig til å forsvares for dr.philos.-graden. Komiteens innstilling skal normalt foreligge senest tre måneder etter at komiteen har mottatt avhandlingen.

Det skal normalt være to opponenter. De to opponentene skal være medlemmer av bedømmelseskomiteen og utpekes av fakultetet eller av komiteen selv. I særlige tilfeller kan det oppnevnes opponenter som ikke har vært medlemmer av komiteen. Disputasen ledes av dekanus eller den dekanus bemyndiger. Den som leder disputasen gjør kort rede for innleveringen og bedømmelsen av avhandlingen og for prøveforelesningene og for bedømmelsen av disse. Doktoranden gjør deretter rede for hensikten med og resultatet av den vitenskapelige undersøkelse. Første opponent innleder diskusjonen og annen opponent avslutter disputasen. Det enkelte fakultet kan likevel i utfyllende regler fastsette en annen rekkefølge og oppgavefordeling mellom doktoranden og førsteopponenten. Øvrige tilstedeværende som ønsker å delta i drøftingene, må gi melding til disputasens leder innen et tidspunkt som denne fastsetter og kunngjør ved åpningen av disputasen.

Etter disputasen sender bedømmelseskomiteen en innberetning til fakultetet der den gjør rede for hvordan den har vurdert prøveforelesningene og forsvaret av avhandlingen. Innberetningen skal konkludere med om prøvene samlet sett er godkjent/ikke godkjent.

Hvis prøveforelesningene og/eller disputasen ikke godkjennes, kan ny prøve først avlegges seks måneder etter disputasen. Såvidt mulig skal de nye prøvene vurderes av den opprinnelige bedømmelseskomiteen.

⁰ Endret ved [forskrift 24 sep 2014 nr. 1981](#).

§ 9. Kreering og diplom

På grunnlag av innberetning fra bedømmelseskomiteen om at prøveforelesningene og disputasen er godkjent, kreerer Universitetsstyret doktoranden til doktor.

Doktordiplomet utferdiges av Universitetsstyret. På diplom skal tittelen på avhandlingen føres opp sammen med

Bedømmelseskomiteen kan kreve framlagt kandidatens grunnlagsmateriale og utfyllende eller oppklarende tilleggsinformasjon.

Bedømmelseskomiteens innstilling med eventuelle dissenser sendes til fakultetet, og skal så snart som mulig oversendes kandidaten, som gis en frist på ti (10) virkedager til å fremme skriftlige merknader til innstillingen.

Dersom kandidatens merknader kan ha betydning for spørsmålet om avhandlingen kan godkjennes, bør merknadene forelegges bedømmelseskomiteen før fakultetet selv gjør vedtak i saken.

Bedømmelseskomiteens innstilling med eventuelle merknader behandles av fakultet selv.

§ 8. Mindre omarbeiding av innlevert avhandling

Bedømmelseskomiteen kan på grunnlag av innlevert avhandling og eventuelt tilleggsmateriale anbefale at fakultetet selv gir tillatelse til mindre omarbeiding før endelig innstilling foreligger. Komiteen skal skriftlig gi en konkret oversikt over hva kandidaten må omarbeide.

Tillater fakultetet selv en mindre omarbeiding av avhandlingen, skal det gis en frist for slik omarbeiding som ikke skal være lengre enn tre (3) måneder. Det skal også fastsettes en ny frist for oversendelse av komiteens endelige innstilling.

Fakultetets vedtak etter denne paragrafen kan ikke påklages av kandidaten.

Dersom komiteen finner at dyptgripende endringer er nødvendige for at arbeidet skal kunne anbefales til disputas, skal komiteen underkjenne avhandlingen.

opplysninger om hvilket fagområde doktorgraden er avlagt innenfor.

0 Endret ved [forskrift 24 sep 2014 nr. 1981](#).

§ 10. Klage

Avslag på søknad om adgang til bedømmelse etter § 2 eller nekting av godkjenning av avhandling, prøveforelesning eller forsvar etter § 7 og § 8, kan påklages etter reglene i forvaltningslovens §§ 28 flg. Grunnlagt klage sendes fakultetet.

Fakultetet kan, etter å ha lagt saken fram for bedømmelseskomiteen, oppheve eller endre det påklagde vedtaket dersom klagen finnes begrunnet. I motsatt fall sendes klagen til klagenemnda til avgjørelse.

Klageinstansen kan prøve alle sider ved det påklagde vedtak. Dersom underinstansen eller klageinstansen finner grunn til det, kan det oppnevnes et utvalg eller enkeltpersoner til å foreta en ny vurdering av den foretatte bedømmelse og de kriterier denne bygger på, eller til å foreta en ny eller supplerende sakkyndig vurdering.

0 Endret ved [forskrift 24 sep 2014 nr. 1981](#).

§ 11. Utfyllende regler

Det enkelte fakultet kan gi utfyllende bestemmelser. De utfyllende bestemmelsene forelegges Universitetsstyret til godkjenning.

0 Endret ved [forskrift 24 sep 2014 nr. 1981](#).

§ 9. Fakultetets behandling av bedømmelseskomiteens innstilling

På grunnlag av bedømmelseskomiteens innstilling fatter fakultetet selv vedtak om hvorvidt en dr.philos.-avhandling er verdig til å forsvares.

Dersom fakultetet selv finner at det foreligger begrunnet tvil om komiteens innstilling eller dersom komiteen avgir delt innstilling, kan fakultetet selv søke nærmere avklaring fra bedømmelseskomiteen eller oppnevne to nye sakkyndige som avgir individuelle uttalelser om avhandlingen.

Eventuelle tilleggsuttalelser eller individuelle uttalelser skal forelegges kandidaten, som gis anledning til å komme med merknader.

Fakultetsstyret skal fatte vedtak ved delt eller negativ innstilling.

§ 10. Innlevering til ny bedømmelse

En dr.philos.-avhandling som fakultetet selv ikke har funnet verdig til forsvar, kan bedømmes i ny versjon. Ny bedømmelse kan bare finne sted én gang.

Kandidaten skal ved ny innlevering opplyse om at arbeidet tidligere har vært bedømt ved Universitetet i Bergen og ikke funnet verdig til å forsvares.

Hvis en avhandling leveres inn i ny versjon for ny bedømmelse, bør minst ett medlem fra den opprinnelige bedømmelseskomiteen delta i den nye komiteens arbeid.

Den nye bedømmelseskomiteen skal gjøre sin bedømming på selvstendig grunnlag, men skal likevel ha anledning til å se den forrige bedømmelsen.

§ 11. Retting av formelle feil i avhandlingen

Kandidaten kan etter innlevering, én gang, søke fakultetet selv om å rette formelle feil i den versjonen av avhandlingen som skal offentliggjøres. Til søknaden skal det legges ved en liste (errataliste) som viser de rettinger kandidaten ønsker å foreta i avhandlingen. Verken den rettede versjonen av avhandlingen eller erratalisten skal oversendes bedømmelseskomiteen. Frist for søknad om retting av formelle feil er én uke etter at kandidaten har mottatt innstillingen. Erratalisten legges som innstikk i avhandlingen som er tilgjengelig under disputasen. Erratalisten trykkes bakerst i avhandlingen eller legges som innstikk i avhandlingen som er tilgjengelig under disputasen.

§ 12. Offentliggjøring av avhandlingen

Når avhandlingen er funnet verdig til å forsvares, skal kandidaten levere avhandlingen til fakultetet i henhold til fakultetets bestemmelser.

Kandidaten skal også levere et sammendrag av avhandlingen på engelsk og en pressemelding på norsk.

Avhandlingen skal offentliggjøres senest to (2) uker før dato for disputas. Avhandlingen gjøres tilgjengelig slik den ble innlevert til bedømmelse, eventuelt med rettinger som er foretatt etter § 11.

Det kan ikke legges restriksjoner på offentliggjøring av en dr.philos.-avhandling med unntak av en på forhånd avtalt utsettelse av datoen for offentliggjøring. Slik utsettelse kan finne sted for at eventuelt andre involverte parter skal kunne ta stilling til eventuell kommersialisering herunder patentering. Verken Universitetet i Bergen selv eller ekstern part kan stille krav om at hele eller deler av dr.philos.-avhandlingen ikke skal kunne offentliggjøres.

Ved publisering av avhandlingen skal kandidaten følge gjeldende retningslinjer for kreditering av institusjoner.

§ 13. *Prøveforelesning og disputas*

Dr.philos.-prøven avsluttes med

- a) Godkjent prøveforelesning over oppgitt emne, og
- b) Godkjent prøveforelesning over selvvalgt emne, og
- c) Godkjent disputas

§ 13-1. *Prøveforelesninger*

Kandidaten skal holde prøveforelesning etter at avhandlingen er levert inn, men før disputas holdes. Prøveforelesningene er selvstendige deler av dr.philos.-prøven. Hensikten er å prøve kandidatens evne til å tilegne seg kunnskaper utover avhandlingens tema og evnen til å formidle disse i en forelesningssituasjon. Prøveforelesningene bør ha en varighet på 45 minutter hver.

Emne for prøveforelesningen over oppgitt emne bestemmes av fakultetet og kunngjøres for doktoranden ti (10) virkedager før forelesningen.

Kandidaten må ha meddele tittel på prøveforelesning over selvvalgt emne innen frist fastsatt av fakultetet. Fakultetet selv godkjenner forslag til selvvalgt emne for prøveforelesning.

Prøveforelesningene avholdes som hovedregel ved Universitetet i Bergen og fakultetet selv avgjør hvilket språk som kan benyttes.

Prøveforelesningene skal vurderes av en bedømmelseskommité. Komiteen meddeler fakultetet om prøveforelesningene er bestått eller ikke bestått. Innstillingen skal begrunnes dersom prøveforelesningene anbefales ikke bestått.

	Dersom fakultetet ikke godkjenner en av prøveforelesningene, må det avholdes ny prøveforelesning. Ny prøveforelesning må holdes over nytt emne og ikke senere enn seks (6) måneder etter første forsøk. Ny prøveforelesning kan bare holdes én gang. Forelesningen bedømmes så vidt mulig av den samme komiteen som den opprinnelige, dersom ikke fakultetet har bestemt noe annet. Prøveforelesningene skal være bestått før disputas kan avholdes. § 13-2. Disputas Kandidaten skal gi et offentlig forsvar av det vitenskapelige arbeidet i sin avhandling. Disputasen skal være en faglig diskusjon mellom opponenter og kandidat vedrørende problemformuleringer, metodisk og teoretisk grunnlag, dokumentasjon og framstillingsform. Disputas skal normalt finne sted innen to (2) måneder etter at fakultetet har funnet avhandlingen verdig til å forsvares. Tid og sted for disputas skal kunngjøres minst ti (10) virkedager før den avholdes. Disputas skal normalt avholdes ved Universitetet i Bergen. Fakultetet bestemmer hvilke språk som kan benyttes under disputas. Det skal normalt være to opponenter. De to opponentene skal være medlemmer av bedømmelseskomiteen og oppnevnes av fakultetet selv. I særlige tilfeller kan det oppnevnes opponenter som ikke har vært medlemmer av komiteen. Disputasen ledes av dekanen eller den denne bemyndiger. Kandidaten skal gis anledning til å forsvare avhandlingen. Øvrige tilstedeværende skal gis anledning til å kommentere <i>ex auditorio</i>.
--	--

	Bedømmelseskomiteen avgir innstilling til fakultetet om disputasen bør godkjennes. Innstillingen skal begrunnes dersom disputasen anbefales ikke godkjent. Dersom disputas ikke godkjennes, kan ny disputas holdes én gang. Ny disputas skal så vidt mulig bedømmes av den samme komité som den opprinnelige. Disputasen skal være godkjent før vitnemål kan tildeles. § 14. Kreering og vitnemål På grunnlag av innberetning om at prøveforelesningen og disputasen er godkjent, kreerer universitetsstyret kandidaten til doctor philosophiae. Vitnemålet utferdiges av Universitetet i Bergen. § 15. Klage Avslag på søknad om bedømmelse, underkjenning av avhandling, prøveforelesning eller disputas kan påklages etter reglene i forvaltningslovens § 28 følgende. Begrunnet klage sendes fakultetet. Fakultetet kan, etter at saken først er lagt fram for bedømmelseskomiteen, oppheve eller endre vedtaket hvis det finner klagen begrunnet. Hvis ikke fakultetet tar klagen til følge, sendes klagen til Den sentrale klagenemnd til avgjørelse. Klagenemnda kan prøve alle sider ved det påklagede vedtaket. Dersom underinstansen eller klageinstansen finner grunn til det, kan det oppnevnes et utvalg eller enkeltpersoner til å foreta en vurdering av den foretatte bedømmelse og de kriterier denne bygger på, eller til å foreta en ny eller supplerende sakkyndig vurdering. § 16. Delegering Fakultetets myndighet etter denne forskriften kan ikke delegeres til
--	---

	instituttnivå, dersom dette ikke eksplisitt er nevnt i forskriften. § 17. Ikrafttredelse Forskriften trer i kraft straks og samtidig oppheves forskrift xx. xxx 20xx nr. xxxx for graden doctor philosophiae (dr.philos.) ved Universitetet i Bergen, vedtatt av universitetsstyret. § 18. Overgangsbestemmelser Den som når denne forskriften trer i kraft er under vurdering for dr.philos.-graden etter forskrift xx. xxx 20xx nr. xxxx for graden doctor philosophiae (dr.philos.) ved Universitetet i Bergen, beholder de rettighetene som følger av den dersom dette er til gunst for vedkommende.
--	---

Kommentarer til endringer i forslag til revidert dr.philos.-forskrift:

Mange regler og begrep er oppdatert slik at de er tilsvarende til ph.d.-forskriften som ble revidert i 2017. Ettersom dr.philos.-ordningen er forskjellig fra den organiserte ph.d.-utdanningen på flere vesentlige punkt, er det tatt inn endringer som gjenspeiler dette i større grad enn UiB sin dr.philos.-forskrift fra 2011.

Under er de viktigste endringene kommentert:

§ 2.: Den reviderte versjonen understreker at dr.philos.-graden er en ikke-veiledet doktorgrad, og at arbeidet skal være utført på egenhånd uten formell tilknytning til universitetet.

§ 4-2.: Det er foreslått å få inn følgende regel: *Fakultetet selv kan på selvstendig grunnlag avvise søknad om å få avhandlingen bedømt dersom det er åpenbart at avhandlingen ikke har høy nok vitenskapelig kvalitet og vil bli underkjent av en komité.* Denne regelen er også å finne i ph.d.-forskriften. Regelen vil kunne være hensiktsmessig i en dr.philos.-forskrift, siden fakultetene noen ganger opplever at det innsendte materialet åpenbart ikke har høy nok kvalitet til at man bør starte en normal bedømmingsprosess.

§ 5-1. Det er foreslått å få inn følgende regel: *Fraværet av krav til godkjent opplæringsdel tilsvarende ett semester, skal kompenseres ved at avhandlingsarbeidet er mer omfattende enn det som kreves i de organiserte doktorgradsprogrammene.* Regelen er blant annet å finne i UiO sin dr.philos.-forskrift

§ 8. Det er foreslått å få inn tilsvarende paragraf fra ph.d.-forskriften om mindre omarbeiding. Dette begrunnes med at eget fagmiljø og opponenter vil være vant med en slik ordning for ph.d.-graden ved UiB og de fleste andre norske institusjoner. Regelen er blant annet å finne i NTNU og UiT sine dr.philos.-forskrifter.

28.04.2020/Yngve Brynjulfsen

Utvalg:	Forskningsutvalget	
FU-sak:	18/20	
Møtedato:	6.05.20	

Kombinert utlysning av førsteamanuensis og professor

Etter innspill fra Det medisinske fakultet åpnes det for en diskusjon rundt hvilke rutiner fakultetene har ved sakkyndig bedømmelse og ansettelse av søkere i tilknytning til utlysninger av faste vitenskapelige stillinger. Det oppstår spesielt vanskelige vurderinger ved bruk av kombinerte utlysninger av faste stillinger som førsteamanuensis/professor. Ansettelser i faste stillinger er en langsiktig og stor investering, og fakultetene kan ha et bredt spekter av behov som skal fylles ved slike ansettelser. Utlysninger av faste stillinger tjener til dels andre formål enn en ren opprykksbedømmelse uten konkurranse. Av denne grunn er det naturlig å legge til grunn et bredere kvalifiseringsgrunnlag i slike utlysninger enn en ved ren vitenskapelig bedømmelse.

Fakultetene kan også ha behov for å teste markedet for de to stillingskategoriene førsteamanuensis og professor, og en yngre søker med en kortere forskningskarriere kan ha tilegnet seg et bredere spekter av kvalifikasjoner enn en eldre søker som er professorkompetent hovedsakelig basert på publikasjoner. I tillegg til en bred kompetanse innenfor undervisning, forskning, formidling og forskningsledelse/eksternfinansiering, kan et fakultet ha behov for en mer tematisert fagkompetanse, som ikke dekkes like godt av alle søkerne uavhengig av karrierens lengde. Det er også en generell tendens til at nyere forskningsresultater blir tillagt større vekt i konkurranse om tildeling av eksternfinansiering.

UiB har per i dag ikke retningslinjer for vurdering av søkere til faste vitenskapelige stillinger som klart identifiserer flere kategorier av kvalifikasjoner utover de som fremgår av den nasjonale forskriften om ansettelse og opprykk..

Punkter til diskusjon:

1. Hvilke bindinger legger kvalifikasjonsprinsippet på bedømmelseskomiteene og ansettelsesorganenes muligheter til å innstille en søker som er førsteamanuensiskompetent foran en søker som ut fra en kvantitativ og rent vitenskapelig vurdering er professorkompetent? Hvordan praktiseres dette i bedømmelser ved de ulike fakultetene?
2. Hvordan kan vi utforme utlysningstekster og rutiner for ansettelsesprosessene slik at ansettelsesorganene både kan få et godt bilde på de best kvalifiserte søkerne i markedet i de to ansattkategoriene, og samtidig få ansatt den søkeren som i størst grad oppfyller fakultetets langsiktige behov?

Utvalg:	Forskningsutvalget	
FU-sak:	19/20	
Møtedato:	6.05.20	

Friends of the ERC

Universitetet i Bergen har tatt initiativ til en europeisk kampanje for å påvirke EUs neste budsjett, gjennom underskriftskampanje og et åpent brev til Europas ledere, fordi budsjettet til ERC kan være truet i den neste budsjettperioden, dels grunnet et større fokus på kortsiktig gevinst av forsknings- og innovasjonsinvesteringene og dels grunnet et større behov for å vise at disse investeringene har relevans for den europeiske befolkningen.

Kampanjen har som mål å påvirke Europas ledere til å sikre finansieringen av uavhengig, banebrytende forskning gjennom Det europeiske forskningsrådet (ERC). I brevet heter det at «ERC er en viktig grunn til Europas økende styrke innen forskning. EU utgjør sju prosent av verdens befolkning, men produserer 1/3 av verdens høykvalitets forskningspublisering. Det er derfor av avgjørende betydning at denne suksesshistorien kan utvikle seg videre og øke styrken sin i Horisont Europa».

Brevet har fått internasjonal oppmerksomhet, bl.a. gjennom oppslag i Die Zeit, Der Standard, University World News og Science Business.

Kampanjen har en egen webside, www.FriendsoftheERC.eu, med lenker til bakgrunnsstoff om ERC, medieoppslagene om brevet, samt muligheter til å skrive under på brevet.

[Kampanjen](#) ble lansert 14. april og har på to uker (per 28. april) fått over 3600 underskrifter, herunder flere medlemmer av Europaparlamentet og ledende figurer innen forskning og innovasjon i Europa. Kampanjen vil kjøre frem til sommeren og målet er å samle så mange underskrifter som mulig.

Brevet følger vedlagt denne saken.

Saken legges med dette frem for utvalget til orientering.

Open petition letter to

The President of The European Council, Charles Michel

The President of The European Parliament, David Maria Sassoli

The President of The European Commission, Ursula von der Leyen

Support our petition on

www.friendsoftheerc.eu

Your Excellencies Presidents Michel, Sassoli and von der Leyen

One of the greatest success stories of the EU in the last decade is the European Research Council (ERC). Thanks to its unique formula of independence from political intervention, bold research ideas, bottom-up approach, and a singular focus on excellence, ERC grants have become one of the most prestigious research grants in the world.

In light of the current European debate on the next Multiannual Financial Framework, there is significant reason to fear a cut across all areas of Horizon Europe, and we anticipate that this would also impact the ERC.

We, the signatories of this petition, call upon the Heads of States and Governments, to secure funding for the ERC in Horizon Europe, the next European framework programme for Research and Innovation.

Protecting and improving the ERC budget will secure continued investments in research that pushes the boundaries of our knowledge and continues to strongly support Europe as a dynamic knowledge society.

The ERC is a major reason for Europe's increasing strength in research. The EU comprises 7% of the world's population but produces 1/3 of the world's high-quality scientific publications. It is therefore of paramount importance that this success story can continue to develop and increase its strength in Horizon Europe.

The ERC invests in top researchers in Europe, giving them

the freedom to follow their scientific curiosity. Based on scientific excellence, the ERC supports research that is pushing the very frontiers of knowledge through competitive funding across all fields. Open to top talent worldwide, the ERC is a vital tool helping Europe to attract and retain the brightest minds, and to establish itself as a scientific powerhouse.

Many great ideas already exist which will not receive funding under current budget constraints. With increased funding, many more scientific breakthroughs are possible, with a high degree of certainty.

We recognize the ERC as the most important European instrument for financing frontier research - the very foundation of disruptive innovation. Thanks to the successes of the ERC, Europe is well positioned to remain a world leading economy, succeed in the European Green Deal and make substantive contributions to the resolution of global societal challenges.

This investment in ground-breaking research has already paid off.

It has led to countless breakthroughs, nurtured science-based industry and created a greater impetus for research-based spin-offs.

With this open petition letter, we urge the EU to protect the funding of the European Research Council in the long-term budget of the EU.

ERC HIGHLIGHTS

75% of completed projects led to breakthroughs or major advances.

7 Nobel Prizes, 4 Kavli Prizes, 4 Fields Medals, dozens of important prizes awarded to ERC-grantees.

Over 9,500 top researchers have been funded, with 2/3 of grantees under 40 years old.

Over 70,000 team members, mostly PhD students and

post-docs,*supported – training the next generation of excellent researchers

ERC research led to over 100,000 articles published, with more than 5,500 articles in the 1% most cited international scientific journals.

ERC projects have led to over 1,200 patent applications and over 100 new ventures.

Friends of the ERC

initial signatories in alphabetical order

Rector Jón Atli Benediktsson
University of Iceland, Iceland

Rector Anne Borg
Norwegian University of Science and Technology,
Norway

Rector Sjur Baardsen
Norwegian University of Life Sciences,
Norway

Professor Sierd Cloetingh
Utrecht University, The Netherlands
President, Academia Europaea
Former President COST Association
Former Vice President ERC

Professor Ben L. Feringa
University of Groningen, The Netherlands
Nobel Prize in Chemistry 2016
Member of the ERC Scientific Council

Rector Anne Husebekk
University of Tromsø,
Norway

Professor Eystein Jansen
University of Bergen, Norway
Member of the ERC Scientific Council

Rector Klaus Mohn
University of Stavanger,
Norway

Professor Edvard Moser
Norwegian University of Science and
Technology, Norway
Nobel Laureate in Physiology or
Medicine, 2014

Professor May-Britt Moser
Norwegian University of Science and
Technology, Norway
Nobel Laureate in Physiology or
Medicine, 2014

Rector Jari Niemelä
University of Helsinki, Finland

Rector Dag Rune Olsen
University of Bergen, Norway

President Ole Petter Ottersen
Karolinska Institutet, Sweden

Rector Martin Polaschek
University of Graz, Austria

Rector Beate A. Schücking
University of Leipzig, Germany

Professor Nils Christian Stenseth
University of Oslo, Norway
Former Member of ERC Scientific Council

Rector Svein Stølen
University of Oslo, Norway

Rector Henrik C. Wegener
University of Copenhagen, Denmark

Vice-Chancellor Eva Åkesson
Uppsala University, Sweden

Utvalg:	Forskningsutvalget	
FU-sak:	Orientering 3	
Møtedato:	6.05.20	

Handlingsplan for forskerutdanning

I lys av at UiBs strategi ble revidert i 2019, har universitetsledelsen gjennomgått universitetets handlingsplaner for å identifisere behov for justering av strategiske satsinger. Handlingsplan for forskerutdanning 2016 – 2022 skulle i utgangspunktet revideres i 2019. Forskerutdanningen har gjennomgått store endringer de siste par årene, med endret ph.d.-forskrift, oppretting av fakultetsvise ph.d.-program og oppretting av ph.d.-grad innen kunstnerisk utviklingsarbeid. Fremfor å revidere den eksisterende handlingsplanen, fremholdt Forskningsutvalget at UiB bør utarbeide en helt ny handlingsplan for perioden 2020 – 2024, heretter kalt Handlingsplan for ph.d.-utdanning. Handlingsplanen har blitt utarbeidet av en arbeidsgruppe bestående av medlemmer fra hvert fakultet, samt en representant fra gruppe B.

Utkastet til handlingsplan har blitt drøftet i FU i møte 24.03.2020, samt på e-post. Handlingsplan for ph.d.-utdanning 2020 – 2024 vil bli lagt frem for Universitetsstyret i møte 28.05.2020.

Saken legges med dette frem for utvalget til orientering.

28.04.2020/Yngve Brynjulfsen/Marie Eide/Hanne Gravermoen/Birgit Falch/Benedicte Løseth

Vedlegg:

- Handlingsplan for ph.d.-utdanning 2020 - 2024

PH.D.-UTDANNING

HANDLINGSPLAN 2020 – 2024 // UNIVERSITETET I BERGEN

INNLEDNING

Ph.d.-utdanningen skal kvalifisere ph.d.-kandidatene for vitenskapelig forskning eller kunstnerisk utviklingsarbeid av internasjonal standard, og for annet arbeid i samfunnet hvor det stilles krav til forskningskompetanse.

Universitetet i Bergens strategi vektlegger at UiB skal tilby ph.d.-utdanning av høy, internasjonal kvalitet i alle fagmiljøer og at ph.d.-kandidatene skal bidra aktivt i nasjonale og internasjonale forskernettverk. I tillegg skal UiB tilby ph.d.-utdanning som går på tvers av fag og fakulteter. Ph.d.-utdanningen skal bygge på forskningsintegritet og etiske standarder.

Ved UiB er det syv fakultetsvise ph.d.-programmer. Ph.d.-utdanningen ved UiB leder enten frem til graden philosophiae doctor (ph.d.) eller graden philosophiae doctor (ph.d.) i kunstnerisk utviklingsarbeid. Disse to gradene har hver sin forskrift, som er styrende for all ph.d.-utdanning ved UiB.

Ph.d.-kandidatene er hovedansvarlige for å gjennomføre sine ph.d.-prosjekter og bidra aktivt i aktuelle forskernettverk. Ph.d.-kandidatene, og den forskningen de utfører, er avgjørende for universitetets kontinuerlige utvikling og fornyelse. UiB vil på alle nivåer legge til rette for at kandidatene har best mulige forutsetninger for å lykkes. Handlingsplanen angir rammeverk, prioriteringer og tiltak som skal iverksettes for å nå målsetningene i strategien og som bidrar til at kandidatene leverer ph.d.-prosjekter av høy kvalitet. Gjennom følgende innsatsområder skal ph.d.-utdanningen ved UiB oppnå sine strategiske mål:

Faglig kvalitet: UiB skal legge til rette for at ph.d.-kandidatene har de beste forutsetningene for akademisk og kunstnerisk utvikling i samsvar med etiske standarder. Ph.d.-kandidatenes forskning skal gjøres tilgjengelig for samfunnet.

Samarbeid: Ph.d.-utdanningen skal legge til rette for samarbeid på tvers av fag, fakulteter og institusjoner innenfor og utenfor academia. UiB skal legge til rette for ph.d.-utdanning i skjæringspunktet mellom universitetet og samfunnet utenfor, og fremme innovasjon.

Gjennomføring: UiB skal tilby tydelige rammer og faglig stimulerende arbeidsmiljø som bidrar til gjennomføring på normert tid.

Veiledning: Ph.d.-kandidatene skal få tett oppfølging og tilbys veiledning av forskere som har god kjennskap til ph.d.-utdanningen og som vet hva veiledning innebærer.

Karriereutvikling: UiB skal tilby tiltak for karriereutvikling for ph.d.-kandidater. Kandidatene skal gis ferdigheter som gjør dem attraktive på arbeidsmarkedet, i og utenfor academia.

INNSATSOMRÅDER FOR PH.D.-UTDANNINGEN FOR PERIODEN 2020–2024

A. INNSATSOMRÅDE: FAGLIG KVALITET		
Delmål	Hovedaktiviteter	Ansvarlig
Delmål 1: UiB skal utdanne selvstendige ph.d.-kandidater med høyt faglig nivå, evne til kritisk tenkning og originalitet	Integrere ph.d.-kandidatene i fagmiljøene lokalt, nasjonalt og internasjonalt og sørge for møteplasser der de naturlig kan inngå i et forskerfellesskap	Fakultetene, instituttene
	Profilere og fremheve forskningen som kommer ut fra ph.d.-prosjektet som et viktig bidrag til forskningen i fagmiljøet	Fakultetene, instituttene
Delmål 2: Ph.d.-kandidatene skal utøve forskning som skal være tilgjengelig og bygge på etisk standard og forskningsintegritet	Sikre at ph.d.-kandidatene reflekterer over og redegjør for etiske aspekter ved forskningsprosjektet i prosjektbeskrivelsen og gjennom hele ph.d.-løpet	Fakultetene, instituttene
	Sikre at forskningsresultatene for ph.d.-kandidatene blir dokumentert og arkivert forsvarlig, samt tilby kurs om åpne data, åpen tilgang og god publiseringspraksis	Univ.led., FIA, fakultetene, UB
Delmål 3: UiB skal jobbe systematisk med kvalitetssikring av ph.d.-programmene	Iverksette kvalitetssikringselementer som programevaluering, alumniundersøkelse, frafallsundersøkelse og dialogmøter mellom universitetsledelsen og fakultetene, med mål om ytterligere å øke den faglige kvaliteten i ph.d.-utdanningen	Univ.led., FIA, fakultetene

B. INNSATSOMRÅDE: SAMARBEID		
Delmål	Hovedaktiviteter	Ansvarlig
Delmål 1: UiB skal legge til rette for nasjonalt og internasjonalt forskningssamarbeid	Introdusere ph.d.-kandidatene for relevante nasjonale og internasjonale forskernetverk	Fakultetene, instituttene
	Legge til rette for at ph.d.-kandidatene kan delta på nasjonale og internasjonale fagkonferanser, seminarer, samt reise på lengre utenlandsopphold	Fakultetene, instituttene
	Forbedre praktisk informasjon for utreisende og innreisende ph.d.-kandidater	FIA, Internasjonalt senter
Delmål 2: UiB skal legge til rette for forskningssamarbeid på tvers av fag, fakultet og institusjon	Opprette ph.d.-kurs og møteplasser på tvers av fakultet, som kan inspirere til nyskapende forskning	Univ.led., FIA, fakultetene, kandidatforeningene
	Oppmuntre kandidatene til å delta i forskerskoler og ph.d.-samarbeid på tvers	FIA, fakultetene, instituttene, forskerskolene
	Opprette nettside som viser kurs- og seminartilbud for ph.d.-kandidatene som går på tvers av fakultetene	FIA
Delmål 3: UiB skal legge til rette for samarbeidet med samfunnet utenfor UiB	Bruke nettverkene utenfor academia for å øke antall nærings-ph.d. og offentlig sektor-ph.d.	Univ.led., fakultetene, instituttene
	Promotere ph.d.-utdanningen slik at ph.d.-kandidatene og deres forskningsbidrag i større grad blir brukt i samfunnet	KA, FIA, fakultetene

C. INNSATSOMRÅDE: GJENNOMFØRING		
Delmål	Hovedaktiviteter	Ansvarlig
Delmål 1: Ph.d.-kandidaten skal følges opp gjennom strukturert dialog med ledelse og administrasjon	Arrangere individuelle oppstartmøter for ph.d.-kandidater ved instituttet/fagmiljøet, med en særskilt oppfølging av ph.d.-kandidater som ikke er kjent med UiB	Fakultetene, instituttene
	Sørge for tidlig forventningsavklaring mellom kandidat og veiledere, blant annet i oppstartmøte	Fakultetene, instituttene
	Tilby alle ph.d.-kandidater minst én årlig oppfølgings- eller medarbeidersamtale ved instituttet/fagmiljøet, utover ordinær veiledning	Fakultetene, instituttene
	Styrke oppfølgingen av kandidatene gjennom arbeidet med midtveisevaluering og/eller sluttseminar	Fakultetene, instituttene
Delmål 2: Ph.d.-kandidaten skal ha tydelige rammer for sitt ph.d.-utdanningsløp	Videreutvikle tydelige kvalitets-, formal- og sjangerkrav knyttet til de ulike avhandlingstypene	Fakultetene
	Videreutvikle nettsidene om ph.d.-løpet, slik at disse fremstår som helhetlige for ph.d.-kandidatene	FIA, fakultetene
	Utvikle en oversikt som viser tilgjengelig tilbud og rettigheter for ph.d.-kandidater som opplever utfordringer knyttet til helse og fremdrift	FIA, HR, fakultetene
	Tilstrebe at alle ph.d.-kandidater skal få tilbud om kurs i akademisk skriving ved sitt fakultet eller institutt	Fakultetene, UB
Delmål 3: Ph.d.-kandidatene skal inkluderes og følges opp i aktive og støttende forskningsmiljø	Tilstrebe aktive ph.d.-kandidatforeninger	Fakultetene, ph.d.-kandidatene
	Utrede kurs i stressmestring og et lavterskeltilbud om psykolog	BHT, FIA, fakultetene
	Gjennomføre frafalls- og forsinkelsesundersøkelse, som et informasjonsgrunnlag for tiltak innen gjennomføring	FIA, fakultetene

D. INNSATSOMRÅDE: VEILEDNING		
Delmål	Hovedaktiviteter	Ansvarlig
Delmål 1: UiB skal ha arenaer for kompetansebygging og erfaringsutveksling om ph.d.-veiledning	Utvikle fagnære møteplasser for erfaringsutveksling og seminar for kompetansebygging innenfor ph.d.-veiledning	Fakultetene, instituttene, IPED
	Inkludere mental helse som et element i fakultetenes seminaropplegg	HR, fakultetene
Delmål 2: Ph.d.-veiledere skal ha tilstrekkelige og oppdaterte kunnskaper om gjeldende regelverk og etikk innenfor ph.d.-utdanningen	Sørge for at alle veiledere kjenner til regler knyttet til det aktuelle ph.d.-programmet	Fakultetene, instituttene
	Styrke veiledernes etiske kompetanse	Redelighetsutvalget, fakultetene, instituttene
	Styrke veiledernes kunnskap om gode publiseringskanaler	Fakultetene, instituttene, UB
	Videreutvikle e-kurs for veiledere	IPED, FIA, HR, fakultetene
Delmål 3: UiB skal styrke fagmiljøenes rolle i utviklingen og gjennomføringen av kandidatenes ph.d.-prosjekter	Styrke forskergruppens rolle i veiledningen	Fakultetene, instituttene
	Benytte flere lokale ressurser til biveiledning	Fakultetene, instituttene

E. KARRIEREUTVIKLING		
Delmål	Hovedaktiviteter	Ansvarlig
Delmål 1: Ph.d.-kandidatene skal gis ferdigheter som gjør dem attraktive for jobber i akademia og arbeidsmarkedet for øvrig	Utvikle kurs i å skrive gode søknader om forskningsmidler	FIA, KA, fakultetene
	Videreutvikle kurs i publisering, og hvordan øke gjennomslag av egen forskning	UB, KA, fakultetene
	Utvikle kurs i hvordan man skriver jobbsøknad og gjennomfører intervju	HR, fakultetene
	Videreutvikle ph.d.-kurs i innovasjon	FIA, fakultetene
Delmål 2: Ph.d.-kandidatene skal ha gode kunnskaper om hvilke karrieremuligheter som eksisterer både innenfor og utenfor akademia	Legge til rette for langsiktig karrieretenkning blant ph.d.-kandidater med interesse for en akademisk karriere	Fakultetene, instituttene
	Utrede et senter for karriereveiledning (som en del av EUs Charter & Code for Researchers)	HR, FIA
	Informere om karrieremuligheter i tråd med fagretningene på fakultetet, for eksempel gjennom en karrieredag eller alumniarrangement	Fakultetene

Forkortelser

FIA: Forsknings- og innovasjonsavdelingen, Univ.led.: Universitetsledelsen, KA: Kommunikasjonsavdelingen, HR: HR-avdelingen, UB: Universitetsbiblioteket, BHT: Bedriftshelsetjenesten ved UiB, IPED: Institutt for pedagogikk

